MILLIY KITOB
INV. №
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI MILLIY KITOB PALATASI

O'zMTDP

Milliy Tiklanish

Gazeta 1995 yil, 10 iyundan chiqa boshlagan

Gazeta har oyda 2 marta sechanba kuni chiqadi

O'zbekiston Milliy tiklanish demokratik partiyasining gazetasi | 2003 yil, 19 avgust | 7 (279) son

МИЛЛАТЛИГИНГ ВАТАННИ АСРАР

Ўз эркида тош қотган тоғлар,
Қуёш кўкни қутлаб чиқади.
Ҳатто митти майсаларгача
Озодлик деб потраб чиқади.

Парча нонинг кўзга суртар ким,
Ким елкангга гуноҳин ортар.
Жон ўрнига қўйиб кетган кўп,
Кимлар сени жанггоҳсиз сотар.

Ватан, сени кимки тинглади
Шу сўзни сен авайлаб айтдинг.
Бу кунларга замонлар оша
Мардларнинг шу сўзида қайтдинг.

Тупроғингни ҳар заррасида
Миллат дейди боболар қони.
Миллатлигинг Ватанни асрар,
Озодлигинг жону жаҳонинг.

Ҳар Бугунга элтиб ўтганни
Сўйлайверар тарих хатлари.
Ҳақиқатнинг кўзини ёшлар
Вужудингда минг дард қатлари.

Ватан, сени кимки тинглади
Шу сўзни сен авайлаб айтдинг.
Бу кунларга замонлар оша
Мардларнинг шу сўзида қайтдинг.

УЗРО

САККИЗ ЙИЛНИНГ СУҲБАТИ

Уйга қайтсам менга телефон қилиб, «Миллий тикланиш» газетасининг 8 йиллигини нишонлагани «Матбуот маркази»да бўладиган давра суҳбатига таклиф қилишибди.

Бир оз ҳайрон бўлдим: одатда 10 йиллик, борингки 15 йиллик каби яхлит саналар нишонлангувчи эди. Хўш, 8 йилликка чикора?

Ҳозирги қийинчиликлар маҳалида газета мунтазам равишда чиқа олмаётган бўлса-да, ҳали унча-мунча газеталардан нуфузи баланд эканлигини «суҳбат»га йиғилган аҳли маъни бирин-кетин ифодалагандай бўлди.

8 йиллик бўлса-да уни таъкидлаш бағоят таг-заминли, айни мавриди эканлигини газета Бош муҳаррирининг, бошқаларнинг сўзлари, дўстона суҳбат уюштирилганлик фактининг ўзиёқ яққол кўрсатиб турарди.

Назаримда Қақнус қуши бошини тиклаган эди-ю, сўзлаганларнинг гаплари баайни Қақнус сайроғи бўлиб туюларди...

«Марказ»нинг ҳашаматли залида ўтган давоматли шу йиғин тугагач, кўчага чиқсак, бу пайтда дўл аралаш олашувур ёмғир қуйиб бўлиб, энди осмон кўм-кўк очилган ва офтоб чарақлаб турарди.

Шарафиддин КЎНЧИ

ИСТИҚЛОЛ МУЖАССАМАСИ

Ҳақиқатан истиқлол, озодлик ҳар бир ўзбекистонликнинг тақдирида мужассам. Бу уч гўзал тийнатли аёлнинг тақдирида балки фавқулодда қаҳрамонлик йўқдир. Лекин улар истиқлол мазмунини ўз ҳаётларига тўлиқ олиб кириб, умр ва ижод саҳифаларига сингдира олганлар. Мунира Қориева — фармацевт, "Жўрабек" фирмасининг раҳбари, тадбиркорлик билан жон куйдириб самарали меҳнат қилмоқда. Шоира Умарова (ўртада) — Олий Мажлис депутати, қизғин жамоатчилик фаолияти олиб боради. Дилором Алимова — йирик олима, тарихшунос, Фанлар Академияси Тарих институтининг раҳбари, истиқлол тарихининг кўп ёрқин саҳифалари унинг қалами маҳсули. Бугун Ўзбекистонда бундай аёллар кўп ва улар халқимизнинг бугунини файзли, эртасини мунаввар қилиш сайи ҳаракатида бўлмоқдалар.

Бахтиёр гулгуна бу қизча илк спорт ғалабаси нашидасини бошдан кечираётган бўлса не ажаб! Бугун ҳар бир ўзбек хонадонининг эшикларидан бундай қизчалар тонг саҳарлаб коллежлар ва университетларга отланмоқдалар.

Фотомухбир Машраб НУРИНБОЕВ олган суратлар

МУСТАҚИЛЛИК ОДИМЛАРИ

Олис Ургут сойларининг қайроқ тошларини шақирлатиб оққан сувлари ҳам тинди, тиниқлашди.

Шоҳимардон ўрикларининг тилларанг барглари афсонавий қуш каби қаноти шитирлаб ерга қўнади, хазонларнинг синиқ хўрсиниқлари қадимий боғларнинг сукунатини ўқтин-ўқтин чинни товушларга тўлдириб туради.

Тошкент ҳам нафас ростлаётгандай.

Самарқанд бобомизнинг кифтидаги чангларни яна ёмғирлар ювади.

Ўзбекистон кузининг маҳзуна, ёруғ шу тонгида мустақил бўлган юртимизда мустақиллик изларини излайман.

Тоғлару боғлардан эмас, чўллару ғорлардан эмас, одамларнинг юзидан, гўдакларнинг кўзидан, кексаларнинг сўзидан, гўзалларнинг изидан эркимиз имо-ишораларини, озодлигимиз учқунларини излайман.

Кеча эмасмиди мужмал шўро тузумидан безиб, зерикарли дунёда сабр дарахтини кўз ёши ила суғориб озарий дўстимизнинг шеърини ўз дардимиз каби чевирганмиз: «Қайдан келди бу ториқиш. Ахир, бундай ким зерикар?! Чўнтакда қўлим зерикар, Оғзимда тилим зерикар... Ўтирсам — кўрпам, тўшагим, Йўл юрсам, йўлим зерикар. Йўлларимга кўзин тикиб қайдадир ўлим зерикар», Шукур, бугун зерикиш рутубатидан қутулдик-ку. Қийин эса-да, қизғин ҳаёт бошланди-ку.

Ушбу сатрларни битганимизга, совет нозирининг назаридан дардимизни сўзлар ортига беркитиб, ойнаи жаҳоннинг «коммунизм берган саодати»дан сўзлашларидан изиллаб шуларни ёзганларимизга ҳали ўн беш йилдан ошмади:

Мусаффо ҳаво деб сўзладинг,
Оғзингни очгин.
Тупроқлар заҳарсиз экан-ку,
Илойим, кошки.
Одамлар бахтиёр эмишлар,
Айт, улар кулсин.
Озод Ватаним, деб куйлайсан,
Айтганинг келсин...

Айтганимиз келмоқда... Биз азалий одатимизга кўра, мустақилликка ҳам кўникканга ўхшаймиз. Қуш учаётиб қаноти ҳақида ўйламаганидек, сув оқаётиб оқаётганидан қувонмагани каби, харсанг тош ётавериб зерикмаганидай биз ҳам мустақилликни одатий ҳолдек қабул қилаяпмиз, гўё биз ўн-ўн икки йилдан буён эмас, юз йил — минг йилдан буён мустақил яшаб юргандай...

«Мустақиллик ўзи нима берди?!» — деган калтафаҳмларча иддао ҳам баъзан бот-бот эшитилади. Бунинг сабабларини излаганда: «Мустақилликка осонгина, тинч йўл билан эришдик, шунинг учун унинг қадрига етмаяпмиз», — дегувчилар ҳам топилади.

Озодлигимизнинг қадрига етмоқ лозим. Мен уни тоза ҳавога ўхшатаман. Бор бўлса — сезмайсиз, йўқ бўлса — сезасиз, нафасингиз қисади, буғиласиз. Шунинг учун мустақилликни «нондай лазиз, сувдай тансиқ, ҳаводай зарур» деб азизлагимиз келади.

Мустақиликкача қандай кун кўрдик? Кун кўрдикми ўзи?

Бугуннинг одамига эркимиз осонликча қўлга киритилганга ўхшайди. Аммо бундай эмас. Қарийб юз эллик йилдан буён рус империяси қўл остида эзилдик. Деярли ҳар йили халқ қўзғолон кўтариб турди. Дукчи Эшонни, 1916 йилги Жиззах қўзғолонини эсланг. Чор империяси зулмини биз унутган бўлсак ҳам тепада Оллоҳ унутган эмас, унутмайди ҳам.

Ўзбекнинг ўйламайдиган қисми ишлатилиб, ўйлайдигани чиқиб қолса, қувғину қирғин қилинди. Чўлпону Фитрат, Усмон Носирий, Абдулла Қодирий, Элбек, Сўфизода, Беҳбудий каби минглаб пичоқ еб, ўққа учганлар...

Куни кеча «пахта иши»да қамалган 20 минг пахтакору ҳисобчиларимизнинг маҳбусхонада хаёлидан эрк орзуси кечмадими?! Агар давлатимизга ўзимиз эга бўлганда: «Бу қўй ўзбекларни қаматиб тугатиб бўлмайди, бутун Ўзбекистонни тикан сим билан ўраб қўя қолиш керак», — деган дўқ-пўписани эшитган бўлармидик?!

«Қарийб коммунизмга етиб қолган» давлатда ҳар йили 140 минг гўдак бир ёшга тўлмай ўлар эди. Чунки дунёда ҳар кишига 500 грамм кимёвий дори тўғри келса, СССРда — 2 кг, Ўзбекистон ССРда ҳар йили киши бошига 55 кг дори тушарди. Ўз халқи зўрға кун кўраётган мамлакат бошқа давлатларга 12 млрд сўмлик ёрдам берарди, чунки эвазига улар ўз ерларида «социализм қуришни» ваъда қилардилар. Эҳтимол буни олдиндан кўрган Н.Гоголь шундай ёзганди: «Булар бутун инсониятни ўз акасидай бағрига босишга тайёр, аммо ўз туғишган акасини бағрига босмайдилар».

Хайрият, шу кунларга етиб келдик.

Энди, эркимиз қадрига етайлик. Кечаги кунимиздан сабоқ чиқариб, эртанги кунимизни мустаҳкам, барқарор қилайлик.

Албатта, ҳар йили 4-5 миллион тонна пахта, тўнна-тўнналаб тилло, газ, қоракўл ва яна Менделеев жадвалидаги барча маданларни ташиб олиб турганлар ҳозирча ўз баҳсларига боши билан ботиб ётибдилар. Аммо уларнинг орасида эсини йиғиб, кечаги кунни хоҳлаётганлар ҳам бор. Улар билан тенг туриб муомала қилиш лозим. Неокоммунизм хавфи — биз эҳтиёт бўлишимиз зарур бўлган ҳодисадир.

Яна бир хавф ўз ичимиздаги кечаги кунни қўмсовчилар, аввалги тузуму тартибни янгича кўринишда сақлаб қолишга уринаётганлар. Юртбошимиз: «Орқага йўл йўқ!», «Демократик ҳуқуқий давлат қурамиз», — деб турибдилар. Шу улкан орзуни рўёбга чиқариш учун ҳар бир юртдошимиз суягу ҳужайрасигача Ватан, Миллат ва Одам тантанаси йўлида жон ва руҳни бахш этишга тайёр бўлиши керак. Иттифоқдан бизга улкан муаммолар мерос қолди. Мустақилликдан бошимиз айланиб, сархушликка берилмайлик, муаммоларни ечайлик. Бугун ҳам айрим порахўрлар: «Мустақил бўлдик, энди Москвага пул ташимаймиз, ёнимизга қолади», — деб қўҳна ишни давом эттирмоқдалар. Бу — эзгу озодлигимизга доғ бўлиб тушади. Орол дарди, заҳарли дорилар, болалар ўлими, порахўрлигу адолатсизлик каби «шўро»лардан қолган «мерос»дан тезроқ қутулайлик.

Мени ташвишга соладиган яна бир нарса — мустақилликни ҳам сиёсий ўйинларда карта каби ишлатишга уринишлардир. Кеча кичикроқ амалдорга: «Ҳалол бўл!»- десангиз, у сизни: "Социализм душмани" дерди, бугун: "ҳалол бўл", — десангиз «Мустақиллик душманисан»,- деб қўрқитмоқчи бўлади. Халқимизнинг минг йиллик орзуси бўлган мустақилликни ҳам қуруқ шиорга, ҳақ сўз айтувчиларни урадиган калтакка айлантириб олувчилардан эркимиз ҳаққи огоҳ бўлайлик.

Мустақилликда улкан бир яратувчилик қудрати мужассамдир. Мен буни спортчиларимиз бирин-кетин эришаётган ютуқларда кўраман. Шу қисқа муддатда қанчалаб жаҳон чемпионлари пайдо бўлди. Нега улар узоқ йиллар чиқмаган эди?! Бугун ўзбек фарзандлари дунёнинг нуфузли университетларида дарс олмоқда. Ўзбек олимлари жаҳон дорилфунунларида дарс ҳам бермоқда. Ўзбекистондаги «Би-Би-Си», «Озодлик», «Ассошиейтед Пресс», «Рейтер» сингари юзлаб хорижий оммавий ахборот воситалари мухбирлари ўзимизнинг ўзбек журналистларидир. Улар бугун Лондонда, Вашингтондаги офисларда ҳам ишламоқдалар. Қанчалаб коллежлар, мактаблар қурилмоқда. Кечагина Хозорасп районидаги рассомлар Бадиий Академия кўргазмалар залида кўргазма уюштирдилар — бир туманда шунча мусаввир чиққани ҳайратланарлидир. Буларнинг бари мустақилликда ички бир ижодкорлик қудрати мавжудлигини билдиради.

Ютуқларимиз баробари муаммоларимиз ҳам бор. Муаммолар оз эмас. Уларни ечишимиз керак ва ечамиз ҳам. Ўтган йиллар мустақил юртнинг тамал тошларини қўйиш, бино қилиш йиллари бўлди. Энди бу бинода яшаш шароитларини яхшилашимиз, халқнинг турмушини яхшилаш, унинг насибасини қўли эгри порахўрлардан ҳимоялаш, имкон қадар кўпроқ одамларни бизнесга жалб этиш, хусусийлаштиришдан мулкдор қилиш, шу йўл би-

(Давоми 2-бетда)

ИСТИҚЛОЛНИНГ 12 ЁШИ
БАЛОҒАТГА ПЕШВОЗ

Истиқлолимиз ўзининг балоғат ёшига қадам қўймоқда. Дарвоқе, 12 ёш бу — балоғат ёши — навқирон балоғат. Одам ҳақида гап кетса, у ўн икки ёшда ҳар томондан бахтиёр бўлади. Истиқлол кўп йўлларни босиб, кўп тарихий босқичларнинг пиллапояларидан ўтиб, кўп қийин довонлар оша ижтимоий тикланиш чўққиларини ишғол этароқ бу гўзал, ўктам ёшга етмоқда.

Экилган соғлом уруғлар гуркираб униб чиқди ва олди уруғ ҳосилга кирди. Ўзбекистон қисқа тарихий вақт ичида бир томонлама тараққиётдан (пахта ўлкаси!) кўп томонлама ривожланиш йўлига ўтди. Қисқа бир муддатда ғаллакор мамлакатга айланди. Деҳқоннинг чеҳраси ёришди. У меҳнати натижасини кўра олди. Унинг истиқлолни қабул қилиши меҳнатининг натижаларига қараб бўлди.

Эл-юрт ўн икки йилдан буён зўр ҳиммат, сабр-тоқат кўрсатиб қурган, мамлакатнинг барча бурчакларида қомат кўтарган спорт майдонларида ёшлик энди ғайрат, шижоат билан спортнинг сирларини ўзига бўйсундиришга киришди. Бу хайрли ҳаракат оммавий тарзда авжу ривож топаверади: Ўзбекистон ялпи спорт мамлакатига айланаверади. Ёшлар халқ ичидан чиққан саховатпешаларнинг муҳаббатли ҳаракатларидан бунёд бўлаётган, Президентнинг соғлом авлодни тарбиялаш, келажакни эртага қўймай бугун қуриш борасидаги ғояларининг тажассуми каби қад ростлаган спорт майдонларида машаққатли, лекин беҳад ҳузурбахш синовлар, чиниқиш, тобланишлардан ўтиб умумжаҳон спорт мусобақалари сари йўл олмоқда. Байроғимиз инсон маҳорати, жасорати, иродаси синовдан ўтадиган олам нигоҳидаги ерларда юксалиб ҳилпирамоқда. Ўзбекистон! — мамлакатнинг қутлуғ номи шараф ва қаҳрамонлик шоҳсупаларида бот-бот тилга тушмоқда! Янги дунё солномаларида ёзилмоқда! Ўз ўчмас саҳифаларини очмоқда!

Ўзбекистон — 12 йил ичида серқирра маърифатли мамлакат — коллежлар, лицейлар мамлакатига айланди. Ҳар бир коллеж, лицей, мактаб бугун истиқлолий, озод маърифатнинг ўчоғи. Ёшлар уларни завқ-шавқ қунту ихлос билан битириб, мамлакатнинг фахри бўлган университетларнинг муҳташам қопқаларини дадил, шаҳдам тақиллатмоқда.

Зотан бугун Ўзбекистон — университетлар диёри. Университетлар халқимизнинг ўғил-қизларига замонавий билимлар берибгина қолмай, улар саф-саф келаётган ёшларни замонавий яшашга — замон кишиси бўлишга — ўз тақдирини ўзи муваффақият билан қуришга ўргатади. Информатика-ю, кибернетикаю, компютер чексизликларию, янги иқтисод асосларию, жаҳон тиллари!... Эҳе-эҳе!... не-не поёнсиз инсон камолоти уфқлари очилмоқда.

Ўзбекистон ёшлари олдида очилаётган илм, билим, фан ва улар орқали турли замонавий ихтисосларнинг чўққилари, сир-синоатларини эгаллаш имкониятлари беҳисоб! Ота-оналар Ўзбекистонда буни жуда теран сезмоқдалар ва ўзлари ҳам ўғиз-қизларига қараб, уларнинг қадди-камоли ақли-оъмолидан суюниб ҳар дамда бир бош ўсмоқдалар.

Халқ ўзига нотаниш бўлган оғир иқтисод йўлларидан қийнала-қийнала, ўз инсоний ҳақ-ҳуқуқларини таниб, ўзини батамом озод одам деб ҳис қилиб, англаб, катта тарихидан қувват олиб, катта халқ сифатида ўзини таниб ва жам бўлиб, куч-қудратини тушуниб — демократия, озодлик, истиқлолнинг яратувчиси, бинокори, бунёдкорига айланмоқда.

12 йил тиришиб-тирмашиб, тежаб-тергаб, ўқиб-ўрганиб, тикланишнинг алифбосини ўзлаштириб, ўзини заррача чалғитишларига йўл қўймай бугунги ўта мураккаб дунёнинг юрак зарблари, ижтимоий тўлқинлари, мамлакатларнинг бориш-келишлари, хирад, ақл мўъжизаларининг ғолиб кучга айланаётганларини кўра-кўра, қулоқ тута-тута халқ ўз янгиланаётган мамлакатининг мустаҳкам тараққиёт заминларини яратди.

12 йилни биз янги ҳаёт асосларини яратиш даври деб атасак нақадар тўғри! Зеро, мамлакатгина эмас, ҳар бир одам бу мамлакатда ўзига, келажагига асос солди!

Ҳар бир одам ўзини одам деб сезди.

Булар байрам олди айтиладиган кўтаринки сўзлар эмас! Зеро, бугун ҳар бир хонадон, оиланинг ўз старт майдончаси бор!

Биз шаҳарлар, туманлар, олис-олис қишлоқларда учрашувларда, халқ орасида истиқлол гурунгларида бўлганимизда, нуроний, пирбадавлат қариялар, донишманд кишилар, фарзанд етиштираётган ота-оналар: "Дуо қилинглар! Тинчлик, омонлик бардавом бўлсин!" — деб такрор-такрор айтадилар. Замонага шукрона билдирадилар. Бу шукрона замирида ўғил-қизларнинг истиқболига буюк бир ишонч ўқиймиз. Не-не ота-оналар ўғил-қизларини илм-фан чўққилари сари парвозга отлантираётганлари, бу йўлдаги барча қийинчиликларни кемириб-симириб ўтаётганликлари бутун элга равшан!

Парламентимиз келаси йилнинг охирида бўладиган сайловлар арафасида катта мақсадларни кўзлаган ҳолда ижтимоий-сиёсий изчилликда истиқлол асосларини янги-янги қонун ҳужжатлари билан мустаҳкамлаш йўлидан оғишмай бормоқда. Шарафли истиқлолимизнинг 12 йиллиги кунларида парламентимизнинг 12-сессияси бир қатор жуда муҳим иқтисодий, сиёсий, ҳуқуқий аҳамиятга эга, яшаш, сиёсат юритишнинг демократик принципларини мустаҳкамлашга қаратилган қонунлар лойиҳаларини муҳокамадан ўтказади ва қабул қилади. Парламент даргоҳида қонун бунёдкорлиги, унинг мукаммал ижроси, мунтазам назорати кундан кун такомиллашиб, теран профессионал тус олиб, илғор жаҳон андозаларига мос мазмун-моҳият касб этиб ва шу билан бирга бўлажак янги икки палатали парламентимиз асосларини бунёд этиб, ўсиб-ривожланиб бормоқда. 12-сессия кун тартибига киритилган қонунлар лойиҳалари ижтимоий-сиёсий, иқтисодий ҳаётимизнинг демократизм, эркинликка интилиш тамойилларини янада аниқроқ, янада равшанроқ, янада реалроқ марраларга кўтаришга шубҳа йўқ. Бинобарин, улар бугунги кун учунгина эмас, келажак учун ҳам ишлайдиган, чуқур асослантирилган, истиқлолий тафаккурнинг меваси бўлган ҳужжатлардир.

Муҳаррир сўзи

Улуғ байрам ҳаяжонлари тилимизга кўчаётир:

Истиқлол! Кел, сени бағримга босай!

Озодлик! Кел, бағримни шукуҳинг билан тўлдир!

Эркинлик! Кел, жонимдан бир дам ҳам айрилма!

— Байрамингиз муборак бўлсин!

Истиқлол мангу бор бўлгай!

Иброҳим ҒАФУРОВ

ИМКОНИЯТСИЗ БАНКЛАР ВА ... ҲУҚУҚСИЗ МИЖОЗЛАР

(Вилоятдаги айрим банклар ва мижозлар ўртасидаги муносабатлар ҳақида)

«Шум бола» бадиий филмини томоша қилгансиз, унда бир эпизод бор: ҳар замонда оз-моз ёлғон гапириб қўйишга «келишилган» бўлса ҳам, қалтис ёлғон фош этилгач, бойнинг уйидан қувилишига кўзи етган Қоравой «пешона тери» билан топган ўз ҳақини талаб қилади. Бойдан рад жавобини эшитган кекса қарол ва бошқа хизматчилар боланинг тарафини оладилар. Қисқаси, шу оддий воқеа жараёнида «истеъмолчи» ҳуқуқи ўзига хос ҳимоя қилинади.

Энди ҳар даврнинг ўз муаммолари дегандай, ўта жиддийлашиб кетган ҳаётимизга қайтсак. Хўш, истеъмолчилар ҳуқуқлари тўғрисида такрор айтилаётган бугунги кунда бу ҳақдаги Қонун амалда ишлашига нималар ҳалақит беряпти? Истеъмолчиларнинг «нафас олиши» қандай? Хусусан, банклар билан мижозлар ўртасидаги «кўприк» мустаҳкамми? (Савол беряпману, худди яраси кўчирилиб, туз-қалампир сепилган одам кайфиятига тушгандайман.)

Биз ижодкорлар одамлар билан учрашув, мулоқотларда уларнинг қувончу ташвишларидан воқиф бўламиз, улар дилида ўринли ранж уйғотаётган, жойларда ишлар кутилгандек юришмаётганига сабаб бўлаётган муаммолар билан танишамиз ва... яна «нима бўляпти ўзи?» дея ажабланамиз. Мен қалам урмоқчи бўлган муаммолар хусусида ёзёвонлик М. Йўлдошев, М. Раҳматовлар «Марказий Фарғона» газетасида (2003 йил, 10 июн 47-сони) эълон қилинган «Мижоз нега норози?» сарлавҳали мақолада «Истеъмолчилар ҳуқуқларини ҳимоя қилиш тўғрисида»ги Қонун талабларининг бузилишига йўл қўйилаётганлиги, банклар билан мижозлар ўртасидаги «келишув»лар бир ёқлама тузилганлиги ва фақат банк манфаатларини ифодалаши, айрим ҳолларда эса мижозлар ҳуқуқлари поймол этилаётганлиги ҳақида таъкидлаб ўтишибди. Бироқ мақолада «у бўпти, бу бўпти»дан нарига ўтилмагани кузатилади, бу нуқсонлар, хатоликларнинг ортида «эшмат-тошмат»лар борлиги, уларнинг жавобгарлиги тўғрисида ҳеч нарса дейилмаган.

Май ойи ўрталарида «Фарғона ҳақиқати» газетаси муҳаррир ўринбосари менга телефон орқали ижодкор ходимларга икки ойдан буён иш ҳақи берилмаётгани, рўзғор тебратиш жуда оғирлашиб кетганлиги, бу эса ходимларнинг фаолиятига ҳам, саломатлигига ҳам салбий таъсир этаётгани ҳақида куйиниб гапирган эди. Ўшанда мен вилоят марказий банки раҳбарига қўнғироқ қилиб, уни бироз ҳижолатга қўйган ва ижодкорлар номидан уларнинг қонуний иш ҳақини талаб қилиш жоиз бўлса-да, «илтимос» қилган эдим. Раҳбар зиёли бўлганлигидан масалани ижобий ҳал этилишига ёрдам берди. Бироқ бошқа бир нарса менга худди ҳақоратдай туюлди. Нега биз, мустақил мамлакат фуқаролари ўз қонуний ҳуқуқларимиздан нуқул «илтимослар» орқали фойдаланамиз, нима учун шахсий ҳуқуқ ва эркинликларимиз ҳурмат қилинишини талаб қилмаймиз? Ахир давлатимиз қудрати ҳам қонун ва адолат устуворлигида эмасми?

Ачинарлиси, юқоридаги мисол ягона эмас, сиз кўп ҳолларда учратишингиз мумкин бўлган ҳолатлардан бири. Яқинда «Маънавият» газетаси жамоаси ҳам икки ойдан буён иш ҳақи ололмаётганлигидан ранжиб мурожаат қилишган эди. Ўйлаб кўринг-а, бу жамоа ҳам қанча машаққатлар билан газетага обуналар қилиб, ўтган йилнинг декабр ойидаёқ бир неча миллион сўм маблағларини «Заминбанк» ҳисоби рақамига тушириб қўйган бўлса-ю, ўз пулига эгалик қилолмаса?! Шунча пулидан фойдаланиб келаётганлиги учун банкдан кўзда тутилган ҳақни талаб қилиш у ёқда турсин, икки ойлик иш ҳақи учун зарур ўз маблағини оломаса, бу қандай тартиб бўлди экан, дейсиз? Марказий Банкнинг битта «икки энли» топшириғи билан бутун бошли бир ижодкор жамоа ўз оила аъзолари билан, қўпол қилиб айтганда, «очликка» маҳкум этилиб, «нафас олиш»га рухсат беришларини кутиб юраверадими? Қолаверса, банк ким учун ишлайди ўзи — мижоз учунда. Ёки фақат аксинча бўлиши табиий ҳолга айланганми? Банкнинг ҳар бир мижози, у нафақахўрми, тадбиркорми, ўқитувчилар жамоасими, ижодкорлармми, қонуний ишлаб қўйган даври учун қонуний иш ҳақини белгиланган муддатида олишга ҳақлидир. Бу ерда ҳеч қандай важ-корсон сиғмайди, банк тизимидаги «икир-чикирлар», ишини уддалай олмаётган молиячилар ва «ҳоказо»ларнинг хатолари туфайли кузатилаётган аҳволга, турли пайдо бўлаётган муаммоларга банкка ўз пулини қўйган мижозларнинг ҳеч қандай дахлдорлиги йўқ, бунга жавоб бермайдилар ҳам!

Шу ўринда муҳтарам банкир биродарлар, мижозлар бор экан, сиз борсиз, ўзингизга етарлича ойлик маоши олиб, бола-чақангизни боқяпсиз. Шундай экан, мижоз ҳуқуқини ҳурмат қилинг, унинг эътиборини қозонинг, шунда улар сафи ортаверади, бундан эса энг аввало сиз ютасиз, дегинг келади.

Бахтиёр МЎМИНОВ

Фарғона

2 ЯНГИ КОСТЮМ КИЙИШ ЙЎЛКИРАГА БОҒЛИҚМИ?

3 АФСУН

УЗРО

4 ЭНГ ҚИЗИҚ ЖОЙ

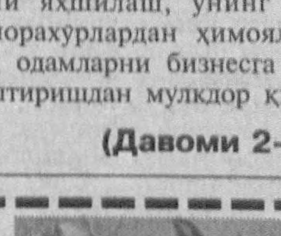

Фикрлашув

ЯНГИ КОСТЮМ КИЙИШ ЙЎЛКИРАГА БОҒЛИҚМИ?

Бозорда мол кўп. Лекин уларни ҳар куни харид қилавермайсиз, бунга имкон ҳам, зарурат ҳам йўқ. Ҳаммаси имконият ва эҳтиёжга яраша, албатта. Ҳар ҳолда, эҳтиёж юзасидан нон харид қилиш билан костюм ёки палто харид қилишни бир-бирига қиёслаб бўлмайди. Шу жиҳатдан маҳсулотлар турига қараб кундалик, ҳар ойда, мавсумий, йилига, бир неча йилда бир-икки марта сотиб олинади.

Кишилар кундалик эҳтиёжи учун зарур бўлган нон, ёғ, шакар, макарон, сабзавот сингари маҳсулотларни ҳар куни харид қиладилар, уларнинг дўкондан нон сотиб олмаган куни йўқ. Шу боис ҳар қандай шароитда ҳам елиб-югуриб жуда бўлмаганда шу зарур егуликлар билан оила дастурхонини бут қилиб туришга интиладилар. Кундалик эҳтиёжлар ортидан елиб-югуриш ҳақида гапирганда бугунги кун ҳаётини йўл транспорти воситаларисиз тасаввур қилиб бўлмайди — бу биз мулоҳаза юритмоқчи бўлган мавзу. Аҳолининг асосий қисми йўловчи транспорт воситаларидан фойдаланади. Транспорт воситалари турмуш тарзимизнинг бир қисмига айланган, яъни ҳамма учун ҳар куни керак.

Саккиз турдаги озиқ-овқат маҳсулотлари қанча зарур бўлса, тўққизинчиси — транспорт ҳам улардан кам эмас. Турли касб эгаларининг соғлом меҳнат қилиши, оиласи ва жамиятга фойда келтириши ана шу тармоқ хизматига ҳам жиддий боғлиқ.

Шу соҳа мутасаддиларидан бири билан ўз мулоҳазаларимни фикрлашдим. Хусусан, йўл ҳақлари кўтарилиб кетаётгани, йўловчи транспорт воситаларидан фойдаланиш жуда қийинлашиб қолгани, деярли маош қатори юраётгани ҳақида сўз очдим. У одатдагидай, эҳтиёт қисмлари ва ёқилғи маҳсулотларининг нархи қимматлиги, корхона ўз харажатларини ўзи қоплолмаётганлигини тилга олди. Яна бир эътирозни қўшиб қўйди:

— Бундай олиб қараганда, нонни ҳам қиммат демасдан ҳар куни харид қиласиз-ку?

— Йўлкира ҳақларини нонннинг нархи билан солиштириб бўлмаса керак.

— Бемалол солиштириб кўрса бўлади. Автобусга ҳар куни чиқилади, нон ҳам ҳар куни истеъмол қилинади, қаранг, иккаласи ҳам 110 сўмдан. Негадир йўлкира ҳақини арзонлаштиришни кўп айтишади, дўконга бориб ҳеч ким нонни 50 сўмдан берсангиз демайди.

Чиндан ҳам, кундалик эҳтиёж юзасидан иккаласи бири билан қиёслагулик. Ўйлаб қаралса, бунда яна бир жиҳат кўзга ташланади. Айтайлик, битта ёпган (ёки буханка) нон бир кишининг кундалик эҳтиёжи учун етарли. Ҳолбуки, у иш жойига иккита йўловчи транспортга чиқиб борса, кунига 440 сум, ойига 26 иш кунида 11 минг 440 сўмни йўл ҳақига сарфлайди, иш юзасидан орада бирор жойга бориб келиши зарур бўлса, чиқим яна ортиши табиий. Умумий ойлик йўл чипталари (ойчипта)нинг баҳоси ҳам шу миқдор атрофида эканини назарда тутсак, маошга кун кечирувчи киши ой бошида бирдан шунча пул тўлаб ойчипта харид қилиши гумонлигини англаш қийин эмас. Тўғри, ҳар ким, ҳар хил маош олади. Балки баъзиларнинг маошининг ўзи шу бир ойлик транспорт чиптаси баҳоси атрофида бўлиши ҳам мумкин.

Гарчи кундалик эҳтиёжга айланган бўлса ҳам, бизнингча, йўл ҳақини мавсумий эҳтиёж маҳсулотлари билан қиёслаш балки тўғри келар. Дейлик, бир ойлик йўл ҳақини аёлларнинг оддийроқ битта костюми баҳосига тенглаштириш мумкиндир. Ойлик йўл чипталари пул ўтказиш орқали харид қилинганда нархи юқорироқ бўлишини ҳисобга олмаганда, "М" сериясидаги ойчипта 17 минг 635 сўм, "AVM" сериясидаги — 11 минг 25 сўм ва ҳоказо. Табиийки, одамларнинг аксарияти икки-уч йилда бир марта ёки нари борса йилига битта костюм олиб кияди. Бундай олиб қараганда йўловчилар ойчипта харид қилиш-қилмаслигидан қатъий назар, йилига 12 та костюм харажати эвазига йўловчи транспорт воситалари хизматидан фойдаланиши мумкин бўлар экан. Корхона ва ташкилотлар ўз ходимларини бундай нархларда ойлик йўл чипталари билан йил бўйи тўлиқ (кўп ҳолларда ҳатто қисман) таъминлай олмаслиги ҳам ўз-ўзидан равшан. Бошқача қилиб айтганда, бу ходимларга ойига деярли икки марта маош тўлаш дегандай бир гап, бунинг эса иложи йўқ. "AVM" сериясидаги битта ойчиптанинг корхоналар учун жами йиллик баҳоси энди 159 минг 360 сўм эканини ("М" — 254 минг 400 сўм) назарда тутсак, изоҳга ҳожат қолмас, албатта.

Суҳбатдошим яна бир нарсани, яъни қалбаки ойчипталар кўпаяётгани, уларнинг манбаларини аниқлаш қийин кечаётгани, бу ҳол режаларни бажаришга салбий таъсир қилишини афсусланиб гапирди:

— Йўловчи транспортларга чиқсангиз, йўловчиларнинг деярли ярми "проездной" кўрсатади, ойлик йўл чипталари бу қадар сотилган эмас. Арзонроқ баҳога қалбакисини харид қилишади.

— Унда балки ойчиптани бекор қилиб, йўл ҳақини ҳаммага бирдай 50 сўмдан белгиланса яхшидир?

— Ана холос! Маслаҳат бериш, ақл ўргатиш шундай осон-да! — деди у бироз норози оҳангда.

— Йўловчиларга ҳам осон эмас-да, ходимлар ишга келиб-кетиши, зарурат туғилганда у ёқ-бу ёққа бориши лозим, — дейман яна қайта тушунтириш истагида.

— Иложини топиб, кичикроқ идорага битта ойчипта харид қилинса, балки иш юзасидан шу билан галма-гал бориб келиш ҳам мумкин, ўйлаб кўриш керак, — яна ўзи маслаҳат бериб дейди у.

Мен одамлар ҳар куни ишга қатнашини, кундалик эҳтиёж харажатлари фақат йўл ҳақидангина иборат эмаслигини, **ойлик маошнинг каттагина қисмини фақат ишга келиб-кетиш учун сарфлаш ақл бовар қилмайдиган ҳол эканлигини таъкидлаб** ўтирмадим, чунки бу муаммони ҳал қилиш унга боғлиқ эмасди. Йўловчиларга хизмат кўрсатувчи корхоналар ўз режаларини бажариши зарурлигини кондукторларнинг "бизда план бор, ўзи бажаролмаяпмиз" деб ҳаммага уқтириб туришларидан ҳам тушунаверасиз. Бундан имконият ва режаларнинг реал ҳаётда ҳамиша бир-бирига тўғри келавермаслигини англайди киши.

Қолаверса, оддий аҳолининг бошқа энг зарур яшаш эҳтиёжларидан орттириб йилида бир янги костюм олишга эришиши тузуккина бир ҳаётий муаммо бўлиб қолаётганлиги устида социологлар тинмай бош қотиришларига тўғри келади.

Дилором ҚЎЗИЖОН

ЛЎЛИНИНГ ДАРДИ НИМА?

Газетамизнинг шу йил 25 феврал сонида журналист М. Исмоилованинг «Лўлининг дарди нима?» сарлавҳали мақоласи эълон қилинган эди. Унда лўлиларнинг кўчманчи ҳаёт тарзи жойларда санитария-гигиена қоидаларига тўғри келавермаслиги, лўлилар ва божхона мавзуси ҳамда шуларга доир юзага келиши мумкин бўлган масалалар хусусида мулоҳаза юритилган. Ушбу мақола юзасидан Давлат божхона қўмитаси томонидан юборилган хат «МТ»нинг шу йил 15 апрел сонида эълон қилинди. Соғлиқни сақлаш вазирлигининг қуйида берилаётган жавоб мактуби ҳам мақола муаллифининг мулоҳазалари ўринли бўлиб, бу ҳақда кўпчилик ҳар томонлама ўйлаб кўришимиз зарурлигини билдириб турибди. Шунингдек, ушбу хатда бизга билдирилган таклифларни таҳририят инобатга олиш истагида эканлигини таъкидлаймиз.

Соғлиқни сақлаш вазирлиги ДСЕН Демартаменти Сизнинг шу йил апрел ойида йўллаган хатингизни атрофлича ўрганиб чиқиб, қуйидагиларни маълум қилади.

Мазкур мақолада ёритилган лўлиларнинг кўчманчи ҳаёт тарзи, дуч келган жойларда яшаши аҳоли орасида эпидемиологик хотиржамликни таъминлаш ва санитария-гигиеник чора-тадбирларнинг ўтказилишига салбий таъсир этиши ва бошқа бир қатор муаммоларни юзага келтириши мумкин.

Ўзбекистон Республикасининг «Давлат санитария назорати тўғрисида»ги Қонунига биноан мулкчилик шаклидан қатъий назар, корхона, ташкилотлар, муассасалар, мансабдор ва бошқа шахслар аҳоли орасида эпидемиологик ва санитария-гигиеник талабларни бажаришлари шарт, акс ҳолда Ўзбекистон Республикасининг қонунларига мувофиқ равишда интизомий ва маъмурий жавобгарликка тортилади.

Лўлиларнинг кўчманчи ҳаёт кечиришини тартибга солиш ва уларнинг бир давлат ҳудудидан бошқа давлат ҳудудига кўчиб юришини тартибга солиш бўйича Ички ишлар вазирлигига, Давлат чегараларини ҳимоя қилувчи қўмита ва Давлат божхона қўмиталарига мурожаат этилса мақсадга мувофиқ бўлар эди.

Сизга шуни маълум қиламизки, ҳозирги кунда жануби-шарқий Осиё ва Европа мамлакатларида юзага келган нохуш эпидемик шароитни инобатга олган ҳолда республикамизда қатор тадбирлар амалга оширилмоқда.

Н. С. АТАБЕКОВ,
Соғлиқни сақлаш вазирлиги ДСЭНД бошлиғи

Бизга жавоб берадилар

ҚИШЛОҚҚА ШИФОХОНА ЗАРУР

"Миллий тикланиш" газетасининг шу йил 15 апрел сонида эълон қилинган "Қишлоққа шифохона зарур. Доктор Ваққосовнинг ютуқ ва армони" сарлавҳали мақола туман ҳокимлигида тааллуқли идора раҳбарлари иштирокида муҳокама қилинди.

Хонқиз ва Кўрғонтепа қишлоқларида истиқомат қилаётган 19 мингга (мақолада 30 мингдан зиёд деб кўрсатилган) яқин аҳолига 3 та қишлоқ врачлик пункти (8 ўринли кундузги даволаш бўлимлари билан), битта тез тиббий ёрдам бригадаси хизмат кўрсатиб келмоқда.

Аҳолига тиббий хизмат кўрсатишни яхшилаш мақсадида 50 ўринли шифохона қурилиши бошланиб, 2004 йил режасига киритилиб, қурилишни ниҳоясига етказиш чора-тадбирлари кўрилмоқда.

Мақолада "раис қабристоннинг бир чеккасидан ер бермоқчи" бўлди деб таъкидлаганди. Аслида ҳозирги кунда у ер қабристон эмас, бундан 10 — 15 йил бурун бузилиб боғ ташкил қилинган, маҳалла фуқаролар йиғини биноси қурилиб фойдаланиб келинаётган жой, қишлоқнинг ўртаси.

Хусусий шифохона қуриш учун Ваққосовга бошқа жойдан ер таклиф қилинди, лекин етарли маблағи йўқлиги учун рад этди. Ҳозирги кунда Хонқиз қишлоқ врачлик пункти биносидаги ортиқча хоналардан ажратиб берилди. Хусусий шифохона очиш тараддуди кўрилмоқда.

Ҳурмат билан,
Туман ҳокими О. МАДУМАРОВ

Шунингдек, туман соғлиқни сақлаш бўлими мудирининг туман ҳокими номига ушбу мавзу юзасидан ёзган хати, "Хонқиз" ширкат хўжалиги бошқаруви раиси Ш. Исроиловнинг туман ҳокимининг ўринбосари Я. Каримовга ёзган хати, Кўрғонтепа қишлоқ врачлик пункти мудири А. Раҳмоновнинг "Билдириш хати", врач Ваққосовнинг "Тушунтириш хати"нинг кўчирма нусхалари мактубга илова қилиб юборилган.

М. К. Мамажонов ўз хатида мазкур мақола туман соғлиқни сақлаш бўлими жамоасида муҳокама қилинганлигини айтиб: "Ҳақиқатда ҳам врач Г. Ваққосов тажрибали, билимдон, ўз касбининг устаси. Унга кўп шифокорлар ҳавас билан қарашади. Шу билан бирга, мақолада айрим ноаниқликларга йўл қўйилган"лигини билдирган ва юқорида сиз ўқиган жавоб хатидаги рақамларни таъкидлаган. Шунингдек, "бир неча бор тушунтиришлигига қарамай, врач Г. Ваққосов хусусий шифохона ташкил этиш бўйича туман соғлиқни сақлаш бўлимига мурожаат этмаган"лиги тилга олинган.

Ш. Исроиловнинг юқорида қайд этилган хати билан ҳам танишдик. Жумладан, унда шундай дейилади:

"... Биринчидан қишлоқда 11 мингга яқин аҳоли истиқомат қилади. Уларга хизмат қиладиган участка шифохонаси ва битта ФАП мавжуд бўлиб, буларда 45 нафарга яқин олий ва ўрта маълумотли тиббиёт ходимлари хизмат қилади.

Иккинчидан, бу муассаса хўжалик балансида эмас. Туман соғлиқни сақлаш бўлими ҳисобида туради.

Учинчидан, аҳоли кўплиги ва марказдан узоқлигини ҳисобга олиб хўжалик ҳисобидан 50 ўринли касалхона проект-смета қилиб, 1991 йилда қурилиши 70 фоиз битказилиб, маблағ йўқлиги учун музлатиб қўйилган. Касалхона қурилишини давом эттириш чора-тадбирлари кўрилмоқда.

Врач Ваққосов ер бериш тўғрисида эмас, фойдаланилмаётган, авария ҳолатидаги эски шифохонани ёки боғча биносини беришни бизга эмас, туман соғлиқни сақлаш ва маориф бўлимига мурожаат қилиши керак, бу масалани хўжалик ҳал қилмайди.

Биз ҳақиқатда тажрибали врач Ваққосовга агар маблағи етарли бўлиб қурилишини ўзи қилса, ер ажратиб берамиз".

***

Врач Ваққосовнинг тушунтириш хати (кимнинг номига ёзилгани кўрсатилмаган)да эса, жумладан, шундай дейилади:

"Мақоладаги охирги жумлаларга аниқлик киритаман. Биринчидан, хусусий шифохона очиш мақсадида туман марказий шифохонаси бош ҳакими М. Мамажоновга мурожаат қилган эмасман. Иккинчидан, 30 минг аҳоли эмас, 18 мингга яқин аҳоли яшайди ва шу жойда иккита СВА, битта САП, битта тез ёрдам бригадаси аҳолига хизмат қиляпти, лекин ётиб даволанадиган шифохона йўқ. Учинчидан, бош ҳаким Мамажонов хусусий шифохона очиш мумкинлиги ҳақида бир неча бор огоҳлантирган".

Таҳририятдан: Умид қиламизки, доктор Ваққосовнинг хусусий шифохонаси тез орада иш бошлаб ушбу қишлоқлардаги мавжуд тиббиёт пунктлари билан биргаликда 18 минг кишилик аҳолига тиббий хизмат қила бошлайди. Врачлик маҳорати, сидқидилдан қилаётган меҳнати билан элда эътибор ва ишонч қозонган тажрибали врач Ваққосовнинг элга зарур ташаббусини туман ҳокимлиги ва мутасадди кишилар қўллаб-қувватлайдилар, имкон қадар ёрдам берадилар. Бу юқорида сиз танишган хатларда ҳам акс этиб турибди.

Шу билан бирга, "қурилиши музлатиб қўйилган" зарур шифохона ҳокимият томонидан белгиланган муддатда албатта қуриб битказилади ва фойдаланишга топширилади, деб ўйлаймиз. Ҳар ҳолда, бир-икки йил ўтиб "Холодилникдаги... қурилиш. У ўн йилдан зиёд музлатилди" сарлавҳали танқидий мақола чиқиб қолади деган ўйдан йироқмиз.

СУВ ҲАМ МЕЪЁРГА ТАШНА

СИРДАРЁ ҲАВЗАСИ СУВ РЕСУРСЛАРИДАН ОҚИЛОНА ФОЙДАЛАНИШ ХУСУСИДА МУЛОҲАЗАЛАР

Шу йил май ойида "Гидротехник иншоотлар хавфсизлигини таъминлашнинг ҳуқуқий ва илмий-техник асослари" мавзусида республика миқёсидаги конференция бўлиб ўтган эди. Ушбу илмий конференцияда айтилган мулоҳазалар ва мавзуга доир таклифларнинг барчаси сув иншоотларининг бир маромда ишлашини яхшилаш, иш самарасини ошириш, ҳужжатлаштириш ва ҳисобот юритишни тўғри олиб бориш, Амударё ва Сирдарё ҳавзаларида сув ресурсларидан оқилона фойдаланишга хизмат қиладиган замонавий, юқори сифатли ўлчов асбобларини ўрнатишга қаратилди.

Бизнингча, аввало Қайроққум сув омборини тўғон ости ишлатилмайдиган сув қисмида катта миқдорда йиғилиб қолган лойқадан тезда тозалаш бу борада кечиктириб бўлмас вазифалардан биридир. Чунки лойқа босиши натижасида тўғонга қуйидан 40 фоизча қўшимча юк-босим бериб туради. Қолаверса, озиқ моддалар билан бойитилган чиқинди лойқани суғориладиган ерлар учун қимматли ва арзон ўғит сифатида ишлатиш билан икки ҳисса фойдали иш қилган бўлур эдик.

Маълумки, Марказий Осиёда Ўзбекистон энг кўп сув истеъмол қилувчи ўлка ҳисобланади. Унинг ўз табиий сув ресурслари жуда кам (4 — 6%) миқдорда эканлиги туфайли Ўзбекистонда қаттиқ сув танқислиги кузатиб келинади, бу борадаги муаммолар қўшни давлатлар сув ресурсларига боғлиқ бўлиб қолган.

Лекин сувнинг кўплиги ҳам халқ хўжалиги учун салбий оқибатларга олиб келиши мумкинлиги бу йил яққол кўринди, кузатилган сув тошқинлари маълум даражада зиён келтирди.

Сирдарё сувини меъёрлаштириш коэффициенти 0,93 — 0,95% ни ташкил этади. Сув кам ёки кўп (меъёридан ортиқ) бўлган йилларда ҳам қисқа муддатли прогнозлар асосида сув омборлари билан сув ресурсларини меъёрлаштириб туриш ишларини олиб бориш мумкин. Биз бу ҳақда "Сибир сувлари керакми?" ("Миллий тикланиш" газетаси, 2003 йил, 25 февраль сони) номли мақолада ўз мулоҳазаларимизни билдирган эдик. Бу эса мутахассислар ва экологларга бу борада замон талабига мос иш тутиш, янада масъулиятлироқ бўлишни тақозо қилади.

Апрел ойи бошларида Қайроққум ва Чордара сув омборидан ташқари барча йирик сув омборлари бўш ҳавза резервларига эга эди. Чорвоқ сув омборида сув ҳажми ҳатто унинг ишлатилмаган сув сатҳига тенглашиб қолди. Бу сув омборларидаги сув чиқимининг ўртача ойлик миқдори 2000 йилнинг шу ойи билан қиёслаганда Тўхтағул сув омборидан 1,5 марта, "Андижон" — 3 баробар, "Қайроққум" — 2 баробар атрофида; "Сирдарё — Чиноз" гидропостида уч баробардан кўп миқдорни ташкил этди.

Бу жиддий савол устида бош қотирар эканмиз, Қайроққум сув омборидан остки сув босимини камайтириш учун ортиқча сувни чиқариб юборишда унинг бир қисмини Жанубий Мирзачўл канали, "Дўстлик", юқори ва қуйи Далварзин каналларига бўлиб юбориш, шунингдек, йирик насос станциялари билан дарёдан сув олишни йўлга қўйиш ва бу ишни талаб даражасида изчил олиб бориш зарурдир.

Сирдарё — Чиноз гидропостида ўтаётган сув Қайроққум сув омборидан тушаётган сувдан 410 м3/сга кўпдир. Бу фарқни Чирчиқ ва Оҳангарон дарёларидан тушаётган сув миқдорининг кўплиги деб тушунса бўлади.

Жорий йилимизнинг апрел ойи охирида сув омборларининг тўлдирилишига эътибор қилинса, Қайроққум ва Чордара сув омборлари фақат ўзи орқали оқиб ўтаётган сувни ўтказиб туриш тартибида ишлаб бу ҳавзаларнинг ўзи эса тўлиқ сув ҳажмида қолгани кузатилади. Тўхтағул ва Чорвоқ сув омборларида ҳавзанинг сув кўпайишини юмшатувчи резервларидан фойдаланилмади, Андижон сув омбори ҳам яна 100 млн. м3 гача сув тўплаши мумкинлигини таъкидлаш ўринлидир. Тўхтағул ҳавзасидан фақат энг зарур электр энергиясини қайта ишлаб чиқариш учунгина сув олиш, Чорвоқда сув ҳажмини 1,5 км3 гача етказиш мақсадга мувофиқ бўлур эди.

Бу тадбирларнинг барчаси ортиқча сувларни камайтириб сув тошқинларига имкон бермасди, албатта. Бундан ташқари бу билан жорий йил ҳамда келгуси йилларга ирригация ва гидроэнергетика мақсадлари учун маълум миқдорда сув ресурсларини ғамлаб қўйишга эришиларди.

Юқорида айтилган мулоҳазалардан келиб чиқсак, ушбу хулосаларни таъкидлаш мумкин: Аввало мутахассислар, соҳа ходимлари ва экологлар сувни сақлаш ва ундан оқилона фойдаланишда қатъий ва принципиал бўлишлари зарур деб ўйлаймиз. Иккинчидан, Сирдарё сувини Жиззах ва Туябўғиз сув омборларига олиб ўтиш учун каналлар қуришни вақт тақозо этиб турибди, бу билан улар икки томонлама сув олиб туради ва сув ҳавзалари ўрнини ҳам қоплайди.

Учинчидан, Сирдарё ҳавзаси доирасидаги сув муаммоларининг 90 фоизини Ўзбекистонда ҳал қилиш имкониятлари мавжуд бўлса, Амударёга тааллуқли масалалар Туркманистон ва Афғонистонга боғлиқлиги билан нисбатан мураккаброқдир. Ўз имкониятларимиздан изчил фойдаланиш биз учун муҳимдир. Тўртинчидан, гидроиншоотлардан сувни бир маромда ўтиб туришида объектдан фойдаланиш қоидаларига тўлиқ амал қилинганда сув иншоотларининг чидамлилиги ортади. Чунки ҳалокат даражасида сув келиш ҳолатларининг ҳаммаси ҳам сув иншоотларининг ишлашида ортиқча юк ҳосил қилади, дарёда сув тошқинлари юзага келади ва ўз навбатида гидротехник сув иншоотларининг муддатидан илгари эскиришига, ҳатто яроқсиз бўлиб қолишига олиб келади, синиқ кўзада сув турмас, деб бежиз айтишмаган.

Табиатда ҳамма нарсанинг ҳам, ҳатто бизга чексиз бўлиб кўринган ҳавонинг ҳам ўз меъёрлари борки, аслида улар инсоният ҳаёт меъёрларини белгилаб, яратиб туради.

Вакил ХОНЗАФАРОВ,
техника фанлари номзоди

Тинч, мусаффо осмонларимиз,
Мустақил юрт посбонларимиз.

МУСТАҚИЛЛИК ОДИМЛАРИ

(Боши 1-бетда).

лан яратувчанлик, барқарорликдан умидворлик йўлига солиш, шу тарзда ички норозиликнинг олдини олиш ҳақида жиддий ўйлашимиз лозимга ўхшайди. Фуқароларнинг сиёсий жараёнга тортилиши, сиёсий партиялар орқали ўз юртининг истиқболига масъул бўлиши йўлида ишлаш лозим, фақат шу йўл билан – одамларда ўз тақдирини яхшилаш, мамлакатда кечаётган жараёнларда иштирок этиш учун реал қадам қўйиш имкони борлигига ишонч туғдириб, онгли барқарорликка эришиш мумкин.

Қийинчиликлар қанчалик кўп бўлмасин, бу: «Ҳаёт аввал яхши, осон эди» сингари содда тасаввурларга изн бермаслиги керак. Озодлик – буюк бир неъматдир. Қийинчиликларни ҳал этишга эса кучимиз етади.

Халқимизда куч–қувват, ақлу заковат етарли. Ким ростакам куюнади, ким номига гап сотади–билади. «Халқ кўрмайди, аммо ҳис қилади», — деган тўғри гап бор. Бойлигимиз – ёшларимиздир. Ўзбекистон аҳолисининг 42,9 фоизи энди ўсиб келаётган меҳнат–олди ёшлардир. Бугун Русия, Украина, Белорусда меҳнат қилаётган ҳар 100 киши яна 70–75 киши учун ҳам ишласа, бизда бугун 100 киши яна рўзғоридаги 110 киши учун меҳнат қилмоқда. Аммо эртага бу ёшлар ўсади, камолотга эришади. Ерости, ерусти бойликларимиз ҳам дунёни ҳайратга солмоқда. «Вашингтон пост» газетаси 1994 йил 10 май сонида ёзишича: «Беш Ўрта Осиё республикаси ва Хитой қўлидаги Шарқий Туркистонда ер остида 40–70 миллиард бочка хом нефть бор...»

XXI асрда Туркистон дунёнинг қудратли иқтисодий минтақасига айланиши шубҳасиз. Ва бунинг бир тилсими бор. Ҳазрати Алишер Навоий ёзганлар:

Шаҳиким, анга адл бунёд бўлур,
Натижа букким — мулки обод бўлур.

Буюк иқтисодчи ҳам бўлган устознинг бу байтларида СССРнинг инқирози–ю, бизнинг эртамиз мужассамдир. Шўролар давлатида кучли армия бўлди, ерусти, ерости бойликлари бор эди, аммо адолат йўқ эди. Салтанат қулади. Демакки, давлатни тилло–ю, пахта, аскару қурол эмас, адолат ушлаб туради. Биз қураётган давлатда адолат бўлса, келажаги буюкдир.

Демократиянинг сири шундаки, у бир одамнинг иккинчи одам устидан ҳукмронлиги эмас, демократия — инсоннинг ўз устидан, ўз ҳаёти устидан ҳукмронлигидир. Демак, энг улкан ҳокимият давлат, идора, ташкилотларга эмас, Одамга тегишлидир. Демократия — Инсоннинг ўзини бошқариши, ўз ҳаётини ўз қобилиятига, салоҳиятига, имон–эътиқодига кўра қуриши ва бу учун ўзи жавоб беришидир. Бу гапда «ўз» сўзи кўп ишлатилди, зеро демократия — ўзликнинг намоёнидир, Ўзбекнинг насибасидир.

Бу инсонни улуғлайди, фалак қадар кўтаради.

Инсонлар шу Ватаннинг посбонлари, қурувчилари, жонидирлар. Мустақиллигимиз мангу бўлажак.

Карим БАҲРИЕВ

СИГИРИМГА ЕЧИБ ТУШАМАН

Қоронғида ҳовлиққанча чопиб келаётган ўғрини кўриб яна бир ўғри деди:

— Мунча ҳовлиқасан!

— Нари тур! Мен эмас, орқамда ҳўкиз ҳовлиқиб келяпти!..

* * *

Спорт залидаги осиғлиқ арқонга тирмашиб кетаётган Афандини кўриб бири деди:

— Ҳа Афандим, қаёққа?

— Сигиримга ечиб тушаман! — деди Афанди.

* * *

Афанди эшагини миниб "Кўча боғи биринчи"дан олиб борарди. Унга бир ит ҳам эргашиб кетаётган эди.

— Ҳа, Афандим, вақтингиз чоғ, итли бўлганингизга ашула айтяпсизми дейман? — луқма ташлади бир бой уни кўриб.

— Оббо, ҳалиям келяптими, ғирт ит экан-да бу! Ўзи шу итдан қутуламан деб айтяпман.

— Ит одаммидики, ашулани тушунса, — миийиғида кулди бой.

— Нима қилай, ҳурайми? — деди Афанди яна.

— Ҳамма сизни кўп доно дейди. Шунча нарсага етган ақлингиз бир итга етмаганига ҳайронман, — деди бой муғомбирлик билан, хуржунидан бир бўлак гўшт олиб итга ташларкан.

— Ҳар ким борини бозор қилади, йўғини шундай олиб беради-да, тақсир, — деди Афанди. — Итга ақли етадиганлар хуржун кўтариб юрганда бизга йўл бўлсин!

ЧАҚМОҚ

Тикланиш ва аёл

"НАЖОТ" – АЁЛЛАР НАЖОТКОРИ

Розага қўшнисининг гапи қаттиқ таъсир қилди.

– Анави, Сайёра бор-ку, Россияга қатнайдиган, ўшанинг ўн беш яшар ўғли гиёҳванд бўлиб кетибди. Болага қарамагандан кейин шуда. Онаси ойлаб уйда бўлмаса, отаси ароқни қўлтиқлаб қайси кўприкнинг тагида қолганини билмаса, қаровсиз қолган болалар кўнглига тушганини қилаверди. Охир-оқибат ашаддий жиноятчига айланади.

Қўшни гапиряпти-ю, Розанинг юраги зил кетяпти, оғриқли саволлар кўп. Нега энди аёллар пул топиш дардида оиласини ташлаб кетиши, фарзандларини қаровсиз қолдириши керак? Наҳотки муаммонинг ечими бўлмаса? Мана, у зиёли қатлам вакилларидан бири. Узоқ йиллардан бери масъул вазифаларда ишлаб келади. Демак, муаммо ечимини топиш унинг ҳам вазифасига киради. Роза анчадан буён орзулаб юрган ниятини амалга ошириш фурсати етганини англади. Изланди, интилди, режалар тузди, яхши инсонлардан кўмак сўради. Ниҳоят мақсадига эришди. Хотин-қизларнинг манфаатларини ижтимоий-иқтисодий ва ҳуқуқий жиҳатдан ҳимоя қилишга йўналтирилган "Нажот" аёллар маркази нодавлат-нотижорат маркази сифатида 2001 йилнинг 30 апрелида вилоят адлия бошқармаси томонидан рўйхатга олинди. Марказнинг мақсади қишлоқ хотин-қизларининг ҳуқуқий саводхонлигини ошириш, оиладаги мавқеини мустаҳкамлаш, касб-ҳунарга ўргатиш, ишсизлик муаммосини ҳал этиш, ижтимоий-иқтисодий ҳаётдаги фаоллигини ошириш, оналар ва болаларга руҳий психологик, тиббий ва ҳуқуқий ёрдам кўрсатишдан иборат қилиб белгиланди.

Розахоним бу эзгу тадбирларни амалга ошириш учун янада ғайрат билан ишга киришди. Американинг "Каунтерпарт Консорцум", "Винран инернейшнл", "Евразия" фондлари конкурсларида ўз лойиҳалари билан иштирок этиб, грант олишга муяссар бўлди. Бу ташкилотлар савобталаб аёлга ўзларининг беғараз кўмакларини бердилар.

Янгиариқ туманидаги барча қишлоқларда, маҳаллаларда хотин-қизлар муаммоларига бағишланган тренинг семинари ўтказилди. Уларда кўплаб қишлоқ аёллари иштирок этдилар. Бу семинарлар аёлларга жуда манзур бўлди. Аввалига қисиниб-қимтиниб, бошларини хам қилиб ўтирган қишлоқ аёллари кейинги куни ўз фикр-мулоҳазаларини очиқ-ойдин билдирдилар, семинарлар дугоналарнинг самимий дардлашувига айланди. Муҳими эса, аёлларнинг кейинги фаолиятларида, турмуш тарзларида ижобий ўзгаришлар кузатилди.

Марказ томонидан "Хотин-қизлар қандай ҳуқуқ ва эркинликлардан фойдаланадилар", "Аёлларнинг меҳнат ҳуқуқлари", "Аёлларга берилган имтиёзлар" каби ўнлаб мавзуларда буклетлар тайёрланиб, қишлоқ аёлларига тарқатилди.

Ишсизлик муаммосини ҳал этиш мақсадида "Истиқлол" маҳалласида тикувчилик, тўқувчилик ва зардўзчилик бўйича ўқув курслари ташкил қилиниб, биринчи босқичда кам таъминланган оилаларнинг 45 нафар вакиласига ҳунар сирлари ўргатилди. Айни чоғда уларнинг аксарияти ҳунарларининг моҳир усталари, уйларида якка тадбиркорлик билан шуғулланмоқдалар.

Ўқув курсларида эса талабалар сони анчайин ошган, улар юздан ортиқ.

Туман марказида ташкил қилинган қандолатчилик кичик корхонасида эса 80 дан зиёд хотин-қизлар касб-ҳунар ўрганмоқда. Розахоним бу талабалар келажакда оилавий иқтисодини яхшилашда ўз ҳиссаларини қўшадилар, деб умид қилмоқда. Тиниб-тинчимас аёлнинг режалари кўп. У бундай ўқув курсларини, кичик корхоналарни барча қишлоқларда ташкил қилишни, шу орқали янги ишчи ўринлари барпо этишни, аёлларнинг жамиятдаги мавқеини янада мустаҳкамлашни истайди.

– Аёллар ҳам ишлаб даромад қилсинлар, ҳам ҳар доим фарзандлари ёнида бўлиб, улар тарбияси билан машғул бўлсинлар, – дейди Роза Бахтиёрова. – Ўзларини ҳам она, ҳам фуқаро сифатида кўрсата билсинлар.

Янгиариқликлар тадбиркор аёлдан хурсанд. Унинг тажрибалари Хоразм воҳасида ўрганилмоқда, оммалаштирилмоқда.

– Қаранг, Розахон битта ўзи 200 га яқин аёл – қизларимизни ҳунарли қилди, – дейди вилоят ҳокими ўринбосари Шакаржон Хўжаниёзова. – Бундай савобталаб инсонлардан ўнта бўлса 2000 та киши ҳунарли бўлади бир йилда. Розахоним сафдошлари 100 та бўлса-чи? Шубҳасиз ишсизлик муаммоси тўлиқ барҳам топади. Унинг оқибатида келиб чиқадиган турли кўнгилсизликларнинг ҳам олди олинади. Биз Розахоннинг сафдошлари кўпайишини истаймиз.

Дарҳақиқат, эндиликда кўпчилик савобталаб аёлга омад тиламоқда. Янгиариқлик аёллар "Нажот"ни ўз нажоткори деб билмоқда.

Муҳаббат ТЎРАБОЕВА

Одамларнинг ғам-ташвишларидан ҳам ўзига манфаат излайдиган, уларнинг муаммолари, қийинчиликларини баттар чигаллаштирадиган кимсаларга, хусусан, фолбинларга бугунги кун кишисининг ўз ҳаёти, оиласи тақдирини кўр-кўрона ишониши барибир таажжубли бир ҳолдир. Ахир биз инсоният тараққиётининг XXI асрида — фан-техника юксак тараққий этган, инсон маънавий-маърифий камолоти даврида яшамоқдамиз. Қолаверса, барча динлар шу пайтгача афсунгарликнинг чиркин моҳиятини очиқ-ойдин фош қилиб, унинг ўта салбий оқибатларидан эҳтиёт бўлишга ундаган.

Қуйида эълон қилинаётган мактубни ўқиб, шу афсунларга алданиб гулдай оиланинг ногоҳ соврилиб кетганидан ачинасиз. Фирибгар фолбинлардан яхшилик кутиб бўлмаслиги ўз-ўзидан равшан. Лекин бир оила ва тирик етимлар тақдирини ҳал қиладиган суд ишини кўриб чиқаётган олий маълумотли мутахассисларнинг бу ишни қандай олиб боришганини ҳам «афсун» деб бўладими?! Ушбу хат билан танишар экансиз, сизни ҳам шу савол ўйлантирса, ажаб эмас.

АФСУН

Ҳурматли таҳририят!

Мени кўп ноумид қайтаришган бўлсада, балки ёрдам берарсизлар деган илинж билан шу хатни ёзяпман. Ахир, бошпанасиз учта норасидам билан бир томоним нақ афсунгарлар, бир тараф тамагирликка ботган адолатсиз кимсалару ўз фарзандларини сарсон қилган бадавлат ота адоватларида адо бўлганимни айтсам балки ишонмассиз.

Умр йўлдошим Мақсуд Тўраев билан 16 йил бирга яшадик. Олдинига яхши ҳаёт кечирдик. Бироқ, эрим Урганч тумани «Ғалаба» жамоа хўжалигига омбор мудири бўлиб ишга жойлашганидан сўнг бирдан, бойибми, босар-тусарини билмай қолди. Уйга баъзан ҳафталаб ҳам келмайдиган одат чиқарди. Ҳар хил нопок аёллар билан маишат қила бошлади, улар билан кўзимнинг олдида соатлаб гаплашиб ўтирар, ётоқхонага олиб кирар, менинг иззат-нафсимни, ҳурматимни бир чақага олмайдиган бўлиб қолди. Ҳатто буларни кўрган қайнонам ҳам унга ғинг демас, чунки ўғлидан ҳар куни мўмайгина пулларни олаётганидан қайнонам уни тергамасди ҳам.

Эрим мени ҳар куни ҳақоратлаб, уриб-тепадиган «уйдан чиқиб кет, мен қиз бола олмоқчиман» деб ҳайдайдиган бўлди.

Отам билан акам ёш вафот этиб кетишган. Онам эса касалманд бўлиб, мени ҳимоя қиладиган, ёрдам берадиган одамим йўқ. Опаларим бировнинг хасми. Оиламнинг ночорлиги ва бош уриб боришга паноҳим йўқлиги сабабли мен бу хўрлик ва ҳақоратларга сабр-тоқат билан чидашга мажбур бўлдим. Бу уйда ҳақ-ҳуқуқи йўқ чўри эдим, холос. Эрим ахийри жинсий касаллик ҳам юқтириб олди. Етти йил мобайнида у билан биргаликда мен ҳам тери-таносил касалликлар шифохонасида даволандим. Агар бу ҳақда бировга оғиз очсанг сени ўлдираман деб қўрқитганидан бу сирни йиллаб ҳеч кимга билдирмадим. Эрим бўлса ўз яқинларига «бунинг эси оғиб қолган, уни жиннихонада даволатиб юрибман» деб айтган. Унинг калтаклашидан шунчалик юрак олдириб қўйган эдимки, бу туҳматни рад қилишга ҳам мажолим қолмаганди.

Эримнинг бу эркатойликларига аслида қайнонам ва қайнсинглим сабабчи эди. Қайнонамнинг феъл-атворига чидамасдан қайнотам уни тўртта бола билан ташлаб кетган. Қайнсинглим эса уч ойгина турмуш қуриб, қайтиб келган, бир фарзанди бор. 10 йилдан бери биз билан бирга яшайди. Уларнинг иккалови ҳам ёлғиз аёллиги туфайлими, ё асли худбинликларими, билмадиму, эрим билан илиқ муносабатда бўлсак, қилдан қийиқ чиқариб, ҳар хил жанжаллар қилишар эди. Сабр-тоқатнинг ҳам чегараси бўлар экан. 1998 йил мен бу азоб-уқубатларга чидай олмасдан ўз жонимга қасд қилдим, бир даста уйқу дориси (димедрол) ичиб, ўзимни ўлдирмоқчи бўлдим. Бироқ шифокорларнинг тезкор ҳаракати билан омон қолдим. Охир-оқибат уруш-жанжаллардан бири учта норасида боламнинг тирик етим бўлишига сабабчи бўлди.

Иккита қайнсинглим ва қайнонам фолбинлик касбини эгалламоқчи бўлиб Урганч шаҳрининг «Наврўз» мавзесида яшовчи Марям ва Қундуз исмли фолбинларга шогирдликка тушишди. Улар олти ой мобайнида уйимизга тез-тез келишиб, ҳар хил «куф-суф»лар қилишар, бу уйдан фаришталар қочибди, уни мана шу келин қочирган, уни уйдан ҳайдасангизлар уйларингизга яна фаришталарга тўлади, деб мени уйдан ҳайдашни талаб қилишарди. Эрим бўлса уларга даста-даста пулларни сарф қиларди. У фолбинларнинг гапига шунчалик берилиб кетдики, «уйдан кетасанми, йўқми, кетмасанг бу уйдан ўлигинг чиқади» деб мени тепиб урди. «Фол»ларнинг бирида йиғлаб «ахир учта болам билан қаерга бораман?» дедим. «Фолбин»лар фаришталари билан «гаплашган» бўлиб, менга «унда қайнонанг билан эрингнинг оёғини ўпасан» дейишди ва шундагина оиламда қолишимни айтишди. Бу талабни уларнинг кўз олдида икки марта бажардим. Қадримга ачинган яқин танишларим эшитгач, асло бундай қилмаслигимни маслаҳат беришди. Кейинги гал фолбинлар сўзини рад этдим. Бундан жазавага тушишди, яна тепки остида қолдим. Ажабланарлиси ва нафратланарлиси, эрим ҳолимга ҳузурланиб куларди. Мен кўнмадим.

«Фолбин»лар фаришталари билан «гаплашган» бўлиб, менга «унда қайнонанг билан эрингнинг оёғини ўпасан» дейишди ва шундагина оиламда қолишимни айтишди. Бу талабни уларнинг кўз олдида икки марта бажардим. Қадримга ачинган яқин танишларим эшитгач, асло бундай қилмаслигимни маслаҳат беришди. Кейинги гал фолбинлар сўзини рад этдим.

Бундай ҳолатларнинг оқибати шу бўлдики, ҳеч ким кўрмаслиги учунми, эрим болаларим билан машинага ўтқизиб қишнинг изғиринли кунида кийимларимсиз бизни онамнинг уйига ташлаб кетди. Мана икки йил бўлдики, биз ижарада яшаяпмиз. Эрим бўлса илгаридан дон олишиб юрган Муҳаббат исмли тўртта фарзандли аёлга уйланиб, унинг болаларини ўз фамилиясига олган ва ўз уйига рўйхатга киритган. Бундай макру ҳийлаларни ўргатаётган аёл — кундошимнинг опаси Меҳрибон Саъдуллаева вилоят судида судя бўлиб ишлайди. Мақсуд ҳозир иккита адвокат ёллаган. Менинг эса адвокат ёллашга пулим ҳам йўқ. Эрим «сени қўлингдан ҳеч нарса келмайди, керак бўлса бутун судингни сотиб оламан», — деди менга. Ўз болаларини кўчада тентиратиб, топган пулларини порахўрликка сочиб юрганини кўриб, юракларим куйиб кетади. Бегоналарга беҳуда шунча йўқотишдан кўра ўз зурриётларини уй билан таъминласа бўлади-ку?

Икки йилдан бери шаҳар судига қатнаб сарсонман. 2002 йил мартда эрим шаҳар фуқаролик судига «Никоҳни бекор қилиш» учун ариза берган. Мен мол-мулкни бўлиш ва уйдан ҳисса ундириш учун қарши даъво аризаси бердим. Ишни дастлаб Ирода Раҳмонова бошлади. Эримни «Рад этиш шикоят аризаси»дан кейин ишни кўриш судя Б. Қурбоновга ўтказилди. Суд бўлди, мен судядан суд қарорини сўраганимда, менга ҳали суд тугамади дейишди. Ваҳоланки, суд 2002 йил декабрда тугаган экан. Мен суд қарорини 2003 йил март ойида суд архивидан олдим. Не кўз билан кўрайки, қарорда «Никоҳ бекор қилинган», мени «мол-мулк бўлиш ва уйдан ҳисса ундириш» учун ёзган қарши даъво аризам кўрилмаган эди. Мен бу ҳақда Вилоят Бош Прокурорига шикоят қилдим. Шундан кейин 2003 й. 29 майда суд бўлишини суд биносида осиғлиқ турган судларнинг кўрилиши ҳақидаги жадвалдан билдим. Кўрсатилган вақт бўйича судга бордим. Лекин эрим судга келмаганлиги туфайли суд бўлмади. 4 июнда ҳам шундай бўлди. Ниҳоят 9 июнда суд бўлди, гувоҳлар етишмаслиги сабабли суд якунланмади. Суд 13 июнга қолдирилиб судга келишимиз ҳақида ҳар икки томонга тилхат ёздириб олинди. 13 июнда ҳам ҳар сафаргидек Тўраев судга келмагани туфайли кун бўйи суд биносида сарғайиб кутиб ўтирдим. Ўша куни судянинг олдига кириб, ҳар сафар Тўраевнинг келмаётганлиги туфайли қонунга биноан судни мени фойдамга ҳал қилишини сўрадим. Шундан кейин И. Иброҳимов суднинг кўрилмаётганлигида Тўраевни келмаётганлиги эмас, балки мол-мулкларни баҳоловчи ташкилотдан тегишли қоғоз етиб келмаётганлигини айтди. Ўша куни суд олдинига соат 11 га, кейин 16 га қолдирилди. Нега судя менга шу гапни айтиш учун мени суд биноси олдида соат 11 дан соат 17 гача куттириб қўйди. Демак, суднинг кўрилмаслигига ростдан ҳам тегишли ҳужжатларнинг етиб келмаганлиги бўлса, унда Тўраев бу важ-баҳонадан хабардор экан-да.

19 июнда яна белгиланган пайтдан сал илгарироқ судга бордим. Ҳали анча вақтли бўлса-да Тўраев аллақачон судя олдига кириб чиқиб кетаётган экан. Ўша куни суднинг ўтказилмаслигига баҳона Тўраевнинг адвокатлари (унинг икки адвокати бор эди, менда эса моддий аҳволим ночорлиги туфайли биттаси ҳам йўқ) келмаганлиги бўлди. Ғазабим қўзиб адвокатлар хонасига бордим, не кўз билан кўрайки, унинг икки адвокати ҳам шу ерда эди. Судянинг олдига қайтиб бордим. Бундай ёлғон гапиришни сабабини сўрадим. Ёлғони фош бўлган

Шикоят

судя довдираб қолди ва эски, яъни етиб келмаган ҳужжатлар ҳақидаги баҳонани такрорлади. Янаги сафар 23 июнда яна Тўраев келмаганлиги туфайли суд қолдирилди. Шунда билдимки, эримнинг томонига бутунлай оғишган судя, суд ходимларининг мақсади, мени суд эшигида сарғайтириб, ҳамма нарсага қўл силтаб ташлаб кетишимни хоҳлашган. Шу гапимга аниқ исбот шуки, 4 июнда айнан мен боролмаган пайтимда суд ҳал қилув қарорини чиқарган. Ҳал қилув қарори эса, худди кутилганидек Тўраев фойдасига ҳал қилинган. Тўғри, менга уй-жойдан ҳеч нарса етмаган бўлса-да, мол-мулкдан озгина ажратилган. Лекин қарорда шу нарсалар бўлмаган тақдирда, пули ундирилсин дейилган. Ваҳоланки, бу мол-мулк ҳал қилув қарорида жуда арзон, ҳатто ҳозирги нархлардан 10 фоизи миқдорида белгиланган.

Вилоят прокуратураси киритган протестдан кейин 2003 йил 4 июлда И. Иброҳимов раислигида 922-сонли ҳал қилув қарори қабул қилинди. Аммо ушбу қарорда ҳам умумий мол-мулк бўлиниб берилган даъво аризамда айтилган уй-жойда яшаш ҳуқуқим, давлат божидан озод қилиш (мумкин бўлгани ҳолда), Урганч туманининг Амир Темур жамоа хўжалигидаги ер участкасидан ҳисса ундириш даъволари, умуман кўрилмаган (мендан 182 минг сўм давлат божи олинди). Қурилиш материаллари баҳоси эса фақат Мақсуд Тўраевнинг оғзаки кўрсатмаси билан сув-текин қилиб белгиланган. Ҳатто шахсий буюмларим ҳақида мен берган рўйхатдаги баъзи муҳим нарсалар умуман суднинг назаридан четда қолган.

Ўзлари адолат посбонлари бўла туриб юқорида номлари келтирилган шахслар қонун ва Конституциядан тирноқдек ҳам ҳайиқишмайди. Улар бу ноқонуний ҳаракатларни кимга орқа қилиб бемалол амалга оширишади, уларни қўллаб-қувватловчилар ким, билмадим. Ҳеч бўлмаса етимлар ҳақидан қўрқишса бўларди.

Учта фарзандим ҳам касалманд бўлиб, айниқса қизим Гулёрани камқонлиги туфайли мунтазам равишда даволатиб туришимга тўғри келади. Менга учта болам учун бор-йўғи 4700 сўм нафақа ундириб берилди, холос. Эримнинг ойлиги ҳужжатда кам бўлиши мумкин, бироқ у уйга пулни ҳатто кўплаб олиб келарди. У бир қанча гектар қонуний ва ноқонуний ерларга шоли экиб, тонналаб ҳосил олади, ҳар хил ўғитларни сотиб мўмайгина даромад топади. Мен бўлса на дори-дармонга, на болаларимнинг емишига пул топа оламан. Ҳатто **учта боламнинг биронтасига икки йилдан бери битта ҳам дарслик қўлланма олиб беролмадим.**

Эртага болаларимнинг келажаги нима бўлади, ахир? Менинг ҳам дардимни эшитадиган одам борми ўзи?

У 1998 й. сотиб олган 22 В 92-14 рақамли машинани ишим нозик деб онасининг номига расмийлаштирган эди. Амир Темур жамоа хўжалигида ўз номидаги 13 сотихли ердаги жамики қурилиш материалларини сотиб юборибди. Судда эса шу қурилиш материаллари жуда арзон баҳоланиб, пули ундириб берилсин, деб қарор чиқарган.

Сиздан ўтиниб сўрайман, мен ва болаларимга ёрдам беринг. Шундай тинч ва осойишта замонда, қонун устувор бўлган юртдаги оддий бир инсон наҳотки баъзи адолатсиз судялар сабабли хонумонидан жудо бўлса.

Хатимга барча керакли ҳужжатлар нусхаларини илова қилаяпман.

Сизга ҳурмат билан
Гулора ИСМОИЛОВА

БОБУРШУНОС ОЛИМА

Россиялик бобуршунослар ҳақида гап кетганда биринчи навбатда машҳур туркшунос, филология фанлари доктори Галина Федоровна Благованинг номи ҳурмат билан тилга олинади. Сабаби олима «Бобурнома»нинг тили, услуби, матн тузилиши билан узоқ йиллардан бери шуғулланиб келади. 1953 йили Москвада «XV аср эски ўзбек адабий тилининг грамматик хусусиятлари («Бобурнома» асосида) мавзусида номзодлик диссертацияси ёқлагандан сўнг олима кейинги эллик йил ичида бу асар ҳақида жуда кўп мақолалар ва монография эълон қилди.

Галина Федоровна дастлабки мақолаларидан бирида «Бобурнома»нинг Россияда ўрганилишини тадқиқ қилган. Бу мақолада Россияда Бобур ижодига қизиқиш сабабларини очиб бериш билан бирга бу исмни у ерда Бабурин, Бабуров, Забабурин, Бабурченок, Бабура фамилия, нижнее Бабурино, Бабуринецкий хутор, Бабурино каби жой номларида сақланиб қолганлигини кўрсатиб берган. Олима XV-XVI аср Ўрта Осиё ёзма адабий тил тадқиқига бағишланган мақоласида Бобурни проза тилини меъёрий ҳолга келтиришга катта ҳисса қўшганлигини таъкидлайди. Олима шоирни бу мақсадда ўз асарларида ўғиз-туркман сўзларидан кўп фойдаланган деган фикрни илгари суради.

«Бобурнома»даги аёллар исмини ўрганишга бағишланган мақоласида тадқиқотчи илк бор ўзбек тилшунослигида аёллар исмига ўқувчи диққатини қаратади. Ушбу илмий ишда Қутлуғ Нигорхоним, Фотима Султон, Меҳрбонубегим, Хонзодабегим каби исмлар таҳлил қилинган.

Галина Федоровна яна бир мақоласида Мовароуннаҳрда темурийлар даври ўзбек тили асосида қарлуқ, ўғиз, қипчоқ, эрон тили сўзлари кўплигини мисоллар орқали кўрсатиб берган. Олима бобуршунослик тарихига бағишланган тадқиқотида ҳам нашр, ҳам архив маълумотлари асосида академик А. И. Самойловични Бобур ижодини ўрганишга қўшган ҳиссаси ҳақида фикр юритади.

Г. Ф. Благованинг илмий фаолиятида 1994 йили Москвада чоп этилган «Бабурнаме. Язык, прагматика текста, стиль» монографияси алоҳида аҳамиятга эга.

Олима ўз тадқиқотида бу шоҳ асарнинг тили, услуби, матн тузилиши каби масалаларни чуқур тадқиқ қилган. Бобур услубининг ўзига хос хусусиятини очиб берган. Хулоса қилиб айтганда, Галина Федоровна Благованинг Заҳириддин Муҳаммад Бобур тил ва услубини ўрганишга бағишланган тадқиқотлари олимани бу йилги халқаро Бобур жамғармаси мукофотига муносиб деб ҳисоблашга асос беради.

Эргаш УМАРОВ

Ибрат — оилада

ҚЎШ ҚАНОТ

Дунёда қанча киши бўлса, шунча феъл-атвор, фикр-қараш, интилиш бор. Ўзига хослик дегани ҳамманинг ҳам табиатида озми-кўпми албатта сезилади. Одамлар билан мулоқотда сизда ҳар кимга нисбатан ҳар хил муносабат пайдо бўлиб боради. Кимдандир ранжийсиз, кимнингдир муруввати ва эътиборидан эса кўнглингиз кўтарилади, дилингиз равшан тортади. Шу тариқа кимлардандир узоқлашиб, кўнглингизга яқин инсонлар билан қаттиқроқ боғланиб бораверасиз.

Баҳодир ака ва Норжон опанинг, бир қарасангиз, бошқаларникидан фарқ қиладиган, алоҳида томонлари йўқдай. Урганч шаҳридаги 4-сон ўрта мактабда тасвирий санъат ва чизмачиликдан дарс бераётган Баҳодир ака мактабда оддий ўқитувчи бўлиб ишлайди. Умр йўлдоши Аҳмедова Норжон опа ҳам шу мактабда бошланғич синф ўқитувчиси. Айни пайтда шаҳар халқ таълими методика кабинетини бошқараётган бўлса ҳам Норжон опанинг асосий вақти ўқувчилар билан ўтади.

Бу оила ҳақида кўпдан бери ёзмоқчи бўлардим-у, негадир ёзолмасдим. Бунга вақт ёки ҳафсала сабаб эмас, ёзганимни ўқиган одам "эҳтиросга берилибди-да", дейишар балки дердим ўзимга. Лўнда қилиб, яъни таъриф этарлик сўзларни бир чеккага қўйиб, жўнгина айтсак, улар кишилар учун яшаётган одамлардир – шундан ортиқ сўз муболағага ўхшаб кўринади. Хизмат юзасидан Баҳодир акалар хонадонида бўлган эдик. Улар ҳақида "Умр мазмуни" деган кўрсатув тайёрладим, бу оила билан янада яқиндан танишиб олдим.

– Касбимиз бизнинг ҳаёт йўлимизни ҳам боғлади. Эсимда, иккаламизнинг оилавий шароитимиз мутлақо фарқ қилар эди, – ҳикоя қилади Норжон опа. – У оилада ёлғиз ўғил, отаси ҳокимликда раҳбар лавозимида ишларди. Менинг онам жуда ёш вафот қилган, олти укамни боқиб, тарбиялаш отам иккаламизнинг зиммамизда эди. Зўрға кун кечирардик.

Мактабга узоқ қишлоқдан ишга келганман. Юпунгина кийинган, ҳаммадан ўзини тортиб турувчи қиз эдим. Бунинг устига рус тилини яхши билмасдим. Баҳодир ака рус мактабини битказганлиги учун кўпинча шу тилда сўзлашарди.

У пайтларда ғайратим ичимга сиғмасди. Иложи бўлса, бир дақиқани ҳам бекор ўтказмас эдик. Ўқувчилар атрофимдан сира кетмас, танаффус пайтларида ҳам улар мени топишарди. Ўқитувчи қайнаб турган меҳр булоғи бўлиши керак, деб билардим. Бошқа ўқитувчилар менинг бу ҳаракатларимга ҳам ажабланиб, ҳам ҳавас билан қарашарди.

Шундай кунларнинг бирида тақдиримиз туташади – Баҳодир ака мен ҳақимда уйдагиларга айтганида улар ҳеч қандай қаршилик қилишмаган. Тўғрисини айтганда, у пайтларда ҳам, ҳозир ҳам ҳар ким ўз оиласига хос қизни ахтаради. Қайнота-қайнонам ниҳоятда маданиятли, камтар одамлар эди. Улар мени нафақат ўз иссиқ бағрига олишди, балки укаларимга ҳам мадад бўлишди. Мен умрим борича уларнинг руҳларига дуо қиламан. Баъзиларнинг қайнонасини ёмонлагани қулоғимга жуда хунук эшитилади. Қайнонам билан бўлган муносабатим баъзилар учун эртакка ўхшайди. Оламдан ўтганларига шунча йил бўлибдики, мен ҳар бир ҳаракатимда, ҳар бир сўзимда қайнонамнинг нурли назарини ҳис қилиб тураман.

Норжон опа билан Баҳодир ака ўттиз йилдан ортиқ вақт бўлдики, ҳамон таълим-тарбия иши билан банд. Баҳодир акани таниганлар уни "ўн бармоғи гул" дейишади. У ишлаётган 4-сон ўрта мактабга қадам қўйсангиз, таълим-тарбияга уйғун мактаб безакларини кўриб ҳайратланасиз, бу ҳам ўз ўқувчиларига дарс сабоқлари каби. Баҳодир аканинг "Шуҳрат" медали билан тақдирлангани чин кўнгилдан қилинган кўп йиллик меҳнатларига муносиб бўлди. "Ўзбекистон халқ таълими аълочиси" кўкрак нишони Норжон опанинг ҳам кўксини безаб турибди.

Ўқувчилар билан яқинлигимиз, савол-жавобдан эринмаслигимиз, меҳр ва сабоқ соатлари ҳозир ҳам ёш, шижоатли пайтларимиздаги каби, – дейди улар. Ўқувчиларимизнинг муваффақиятлари, айниқса, турли ўқув даргоҳларига ўқишга киргани бизни қанчалар қувонтириб юборади.

Беш нафар фарзандни вояга етказиб, минглаб ўқувчиларни ўзларидек фидойи, эл учун керакли фарзандлар қилиб тарбиялашга тиним билмаётган бу икки олижаноб инсонга – "қўш қанот" зиёлиларга қараб маърифат боғининг боғбони деган сўз қадрини англайди киши.

Г. ИБОДУЛЛАЕВА

ОАВ нинг "тўртинчи ҳокимият" сифатида ишлаши, демократик ҳаёт жараёнларида фаол иштирок этишида, шубҳасиз, журналистлар малакасини ошириб боришимиз муҳимдир.

Афсуски, журналистика соҳасининг мазмун-моҳияти, мақсади ва вазифаларини ҳамма ҳам тўла англаб етганича йўқ. Танқиддан чўчиш, уни фақат салбий маънода тушуниш каби эскича қарашлар ҳали ҳам мавжуд. Йўл қўйилган хато ва камчиликларни кўрсатиш, таҳлил қилиш эса камчиликларни биргаликда бартараф қилиш имконини яратади.

Қуйида эълон қилинаётган мақолада ана шулар ҳақида мулоҳаза юритилган. Самарқанд вилоятида жуда кам нусхаларда нашр қилинаётган "Ахборотнома"дан олинган мазкур мақола билан танишиш шу маънода фойдадан холи эмас, деб ўйлаймиз.

ЖУРНАЛИСТ ҚАТЪИЯТИ

Ҳар бир ишда мақсад бўлиши керак. Худди шундай журналистикада ҳам. Айрим журналистлар бирор муаммо юзасидан таҳлилий-танқидий мақола тайёрлашади. Лекин мақолага эътибор бўлмаса, ранжиб қолишлари мумкин. Мақоладан мақсад камчиликларга барҳам берилишига эришиш бўлса, унда бу ишни охиригача олиб боришга интилиш керак. Қайта-қайта эътиборни ўша соҳага қаратиш шарт. Фақат шунда натижага эришса бўлади. Муҳаррирларнинг тушунчаси, қарашлари ҳар хил бўлади. Айримлари журналист мавзуга қайтганда "яна ўша мавзуни кўтариб чиқиш шартмикан", деб мақолани чиқаришмайди. Шундай пайтда мақола муаллифи мавзуга қайтиш сабабини яхшилаб тушунтириши керак. Мақсад муаммони ечишга қаратилганини уқтириш зарур. Газетага жавоб хати келгани ҳам ҳали муаммо ўз ечимини топди дегани эмас. ОАВ ҳақиқий тўртинчи ҳокимият даражасига кўтарилгандагина муштарийлар ҳурматига эришади. Яъни матбуот учала ҳокимият бўғинларини бемалол эркин танқид қиладиган бўлса...

Мисол тариқасида Самарқанд шаҳар ҳокимлигига қарашли бўлган "Самарқанд" газетасининг олдинги йиллар давомида қилган чиқишларини бироз таҳлил этсак. "Қимор ўйини қонунийми?" номли танқидий мақолада шаҳар ҳудудидаги лото ўйини авжга чиққани, туман ҳокимликлари томонидан уларга рухсатномалар берилгани қайд этилган эди. Бу иш билан шаҳар прокуратураси шуғулланди ва прокурор О. Тожибоев имзоси билан "ноқонуний ҳаракатлар чекланаяпти" деган жавоб мақола чиқди. Жавобда кўтарилган муаммо ҳақиқатдан ҳам мавжудлиги айтилиб, жумладан шундай дейилган: "Сиёб туман ҳокимининг ўринбосари А. Пўлатов имзоси билан 1999 йилнинг 8 июл куни фуқаро И. Жўраевга, 1999 йилнинг 4 август куни фуқаро С. Маҳмудовга, 1999 йилнинг 27 октябр куни шаҳар кўзи ожизлар жамияти раҳбариятига, 1999 йилнинг 23 декабр куни фуқаро О. Ҳамидовга, 2000 йилнинг 31 январ куни эса фуқаро Ю. Юнусовга лото ўйини ташкил қилишга рухсатномалар берилган. Ачинарлиси шундаки, мазкур ҳокимлик ходимлари шаҳар ҳокимининг бу тўғридаги қароридан хабардор бўлганлари ҳолда, уни очиқдан-очиқ инкор этганлар, туман ҳокими томонидан бу рухсатномалар бекор қилинмаган, фақат шаҳар прокуратураси аралашувидан сўнг 2000 йил 10 апрелда туман ҳокимининг 181-қарори қабул қилинган.

Асал тарвуз экан-а...

Эътибор берган бўлсангиз, бу ҳолатдан жамият ютмоқда, прокурор ҳамда шаҳар ҳокими бундай ҳолатдан газета орқали хабардор бўлишмоқда. Газета шундай камчиликларга аҳамият бермаганда, ёпиқлик қозон ёпиқлигича қолармиди? "Ўқувчилар олимпиадаси: адолат бош мезон бўлсин" мақоласи "Самарқанд" ҳамда "Фидокор" газеталарида кетма-кет беш марта чоп этилган эди. Бундан мутасаддилар қай даражада хулоса чиқарганларини келажакда вилоят олимпиадалари кўрсатади.

"Даллолга не ҳожат?" ва "Даллол кимга керак?" номли мақолаларда ишлаб чиқарувчи ва сотувчилар ўртаси ридаги "Шаробсавдо" базаси даллоллик қилиб спиртли ичимликларга савдо фоизи қўйиб текинга фойда кўриш ва шу сабабли маҳсулотнинг таннархи қимматлашаётгани танқид қилинган эди. Афсуски, савдо устамасини бекор қилиш ўрнига базалар сони кўпайиб қолди. Танқид реклама ролини ўйнаганга ўхшайди...

"Сиёб бозори ёки деҳқон жазирама қуёш остида, машиналар эса соя-салқинда" номли мақолада Сиёб бозоридаги камчиликлар, жумладан, иккита автомобилларни пуллик сақлаш жойларида бир ойда қарийб икки миллион сўм маблағ бозор хазинасига топширилиши қаламга олинганди. Бу иш бўйича жиноий иш қўзғатилиб, Сиёб туман судида кўриб чиқилди. Лекин ўзлаштирилган маблағ негадир бозор хазинасига қайтарилмади. Фақат жарима ундирилди, холос. Агар бу иш охиригача матбуотда ёритилганда, яъни у доимо газета орқали жамоатчилик назоратида бўлганда эди, балки ўша маблағ хазинага тушиши таъминланармиди?

Юқорида айтганимиздек, ҳар бир мақолани чоп этишдан мақсад бўлиши шарт. Мақсад фақат жамоани огоҳлантириш бўлса, битта мақола етарли. Агар мақсад муаммо ечимига қаратилган бўлса, бунинг учун янги фактлар билан мавзуга қайтиш мақсадга мувофиқдир. Матбуотнинг кучи ҳам шунда.

Ҳар бир инсон фикр ва сўз эркинлигига ҳамда уларни ифода этиш ҳуқуқига эга. Журналист холис маълумот етказувчи бўлиб, иккала томонинг ҳам фикр-мулоҳазаларини ёритади. Лекин нега журналистлар дадил чиқиш қилмаяптилар, деган савол аксариятни қийнайди. Ҳали кўпчилик журналистларга очиқ-ойдин интервю беришдан чўчишади. Шўро давридаги қўрқувлар аста-секин чекинмоқда. Шу билан бирга, кўпчилик раҳбарлар эски усулда ишлашмоқда. Интервю берган кишига нафрат билан қараш, ҳақ-ҳуқуқини талаб қиладиганларни таъқиб остига олиш ҳоллари учраб турибди. Журналист ҳам шу жамият аъзоси, у ҳам ўзидан қўрқади. Барча масъулиятни ўз бўйнига олиб, ўзининг номидан, тилидан ёзишни хоҳламайди. Бунинг натижаси ўлароқ, бундай мақола халқаро андозалар меъёри ва талабига тўғри келмайди. Демак, муаммо биринчидан журналистларнинг суянадиган "тоғи" йўқлиги десак, иккинчидан, ҳуқуқий саводхонликнинг етарли даражада эмаслигидир. Бу масалада семинарлар, ахборотномалар ҳамда хорижда чиқарилган китоблар ёрдамида бўшлиқни тўлдириш мумкин. Лекин яна бошқа бир ҳолат борки, уни танқидий-таҳлилий мақолаларга талаб ва эҳтиёжнинг йўқлиги десак хато бўлмайди. Буниси фақат журналистга боғлиқ эмас. Бунинг сабаби, бир томондан таҳририят ва муҳаррирлар томонидан бундай мақола талаб этилмаслигидир. Бундан ҳам ачинарлиси, журналист шундай мақола тайёрлаганида у чиқарилмайди ёки ҳеч бўлмаса қайчилаб, "дазмоллаб", текислашга ҳаракат қилинади. Муаллифнинг фикри ва розилиги уларни безовта қилмайди. Устига устак мақола мазмун ва моҳияти ёки ахборот ҳолатлардан қатъий назар, бир хил ҳақ тўланиши ҳам "самара"сини кўрсатади. Шу сабабли бўлса керак, аксарият журналистлар ўтирган жойида, ҳеч қаёққа чиқмасдан мақола тайёрлашга ўрганиб қолишган. Хорижлик журналистларнинг жонини жабборга бериб ишлашини тушуниш мумкин. Улар ўз касби орқали фаровон яшай олади, биров олдида муҳтожлик сезмайди. Иши ҳам шунга мос-да!

Юқорида айтганимиздек, журналист иккала томон фикрини беришга ҳаракат қилиши зарур. Буни тушунган мансабдорлар ҳам тасдиқлайдилар, кўпинча улар мухбирлардан бизнинг фикримизни олишмаган, деб хафа бўлишади. Лекин раҳбарларнинг бошқа тоифаси эса "мақола ёзаётган экан, бизга учрашиб нима қилади. Мақсади шантаж қилишми?" дейишдан ҳам қайтишмайди. Лекин амалдорлар танқиддан қўрқишларига асос йўқ. Чунки мақола бошида ёзганимиздек, ҳар бир ишда мақсад бўлиши керак. Мақсад эса камчилик ва муаммонинг ечимига қаратилади. Танқидий мақолага шу нуқтаи назардан қараш керак. Танқид ривожланиш омили эканлигини тан олиб, ўз ишимизни қонун ва қоидалар асосида бажарсак, ўзгариш бўлади. Шундагина матбуот тўртинчи ҳокимият даражасига кўтарила олади. Қуруқ гап билан уни бу даражага чиқара олмаймиз.

М. ТУРСУНОВ
("Журналист ва ҳуқуқ" ахборотномаси 10-сонидан қисқартириб олинди. 2003 йил март ойи)

ЧЎПИЙ ДОМЛАНИНГ «ОЛДИ-ҚОЧДИ» ГУРУНГЛАРИ

Кечагина Чўпий домла ташриф буюриб ўзи битган «Энг қизиқ жой»дан дарак йўқлиги боисини сўрадилар:

— Бу дейман, қизиқ жойни мендан билиб олиб ўшал томон йўл солдингизларми ва ё бошқа боис газет ушландими? Ҳай-ҳай, гурунг ичидаги «отанг берар» маслаҳатлар керакли кундан эссиз қолди-да. Майли, нима ҳам дердик, бу ёғи, ўзи ёшлар маслаҳатни кўпам хуш кўрмайди дейдилар. Ҳеч бўлмаганидан кеч бўлгани ҳам яхши деганларидек, бу йил бўлмаса, янаги йил учун эшитиб қўйишса ҳам совийдирган маслаҳат эмас. Уларнинг қулоғига етиб боргунча ўзи бир йил ўтадир ҳам. Қолаверса, ёш-яланг компютерларга ёдини бўшатиб энг қизиқ жойдан кела солиб газетни ўқиса, ёдида жой бўш бўлғай, яхшилаб ўқирлар. Ўша керакли кунда ҳамма энг қизиқ жойда қизишиб газетга ким қарабди, дейсиз. Магар сизлар ҳам шуни чама қилган эсангиз, бир нарсани билиб экансиз, илло мавридли маслаҳат увол кетмас. Ўқишчилар ёд олган жавоблар рўйхатидан фарқиким, кирган жойидан чиқмас.

Чўпий домлага газет эртагаёқ чиқмоғини айтдик, «Энг қизиқ жой» эса будир:

Қизиқчи дегани энг қизиқ жойни қидиради. Қизиқ жой ҳам қизиқ. Бугун қизиқ бўлган жойнинг эртага қизиғи йўқ бўлиши мумкин. Ва ё аксинча, ҳалигина ҳеч кимга қизиғи бўлмаган жойда бир пасда қизиқларнинг қизиғи рўй бера бошлайди. Хў-ўш, хулласкалом, ҳозир энг қизиқ жой қаер?» — дейсизми? Айтгандай, ўзи бу саволни қаерда туриб беряпсиз экан? Майли, саволингиз увол бўлмасин. Айни дамда энг қизиқ жойни сиз сўрасангиз, сизни ҳам ўшал жойнинг қоқ ўртасига ташлаганимиз бўлсин.

Энг қизиқ жой қайдадур деб бошга
тушгондин сўранг,
Ул қизиқ жойда сару по ҳил-ҳил
пишгондин сўранг.
Магар қизиқчи эсанг, айт энг қизиқ
жойни топиб,
Ўртадаму четда ё, анда туришгондин
сўранг.

Сўрадик, ҳар тарафдан тумонат тўпланган бу жойнинг қизиқлиги икки ойча давом этадур, кейин тумонат қизиқчилар қизишибсовишиб ундан-да қизиқ жойларгаму кетадур экан. Ким билади, бир ҳазиллашиб келишгандур-да. Ана, ўзингиз ҳам тахмин қилдингиз чоғи. Ё четроғида турибмидингиз? Энди гапнинг индаллосини бошқа бир луқма билан бошласак. Мабодо «энг қайноқ жой қаер?» — деса, бешак-шубҳасиз ҳамма «бозор» дейди. Йўғе, асло қозон демайди. Бозорда инсу жинс, ҳамма нарса қайнайдида. Лекин, фақат одам қайнайдиган жойлардан ўтадиган қайноғи йўқ, мен сизга айтсам. Майли, одам деганингиз қайнаган, энг қизиқ жойдан олайлик. «Астогина» деган қўшиқни сиз ҳам эшитгансиз-а. Ҳали айтганимиз икки ойлик қизиқ жойда туришганлардан бирига астагина яқин бориб сўз қотдим. У эса ўзи ажаб сўзлар қўшиб хиргойи қилиб турган ўшал «Астогина»ни ушбучасига йўрғалата кетди:

Ўқишга келдим бу *йили-и,*
Оро-олбўйдин хастогина.
«Ахборотнома» тахлану-ур,
Сотиб олдим дастогина.

Ёдла, ёдла жонимай,
Ёдаки билувчинг бўлай.
Бир ой ушлаб туролсанг бас,
Ўқишга кирувчинг бўлай.

Ёдга ўрнашмаса-а магар,
Кў-ўнтракни тушир ёдга.
Грантни ҳам туш кўриб тур,
У ёғини қўй оо-мадга.

Ёдла, ёдла жонимай,
Ёдингда қолганинг бўлай.
Беш юз минг сўз тўлатгувчи
Етмаган бир баллинг бўлай.

Осон бўлди китоб иши,
Керак гапни узиб берган.

Бири савол тузса, бири
Жавобини тузиб берган.

Ёдла, ёдла жонимай,
Саволда тургонинг бўлай.
Неча синф ўқисанг ҳам,
Кўз очиб кўргонинг бўлай.

Китоб деган бо-ош оғриғи,
Бунинг устига кўпдан-кўп.
Юз жавонлик кито-обни қўй,
Би-ир жавонлик «тест» ёдла хўп.

Ёдла, ёдла жонимай,
Ёдингга терувчинг бўлай.
«Таниши»инг-мен, «билиш»инг-мен,
Белгилаб берувчинг бўлай.

УЗРО
ЭНГ ҚИЗИҚ ЖОЙ

Дедим, домлажо-он қайдасиз,
Саво-олингиз йўқми манга?
Компютерни орқасидан
Чиқсангиз-а астогина.

Ёдла, ёдла жонимай,
Баллга балл қўшувчинг бўлай,
Бу бир майдон, ёдлаган кўп,
Билгани тушувчинг бўлай.

Сизда савол бўлмаса гар,
Би-изда битта савол бўлар.
Кимнинг боласи-и эканин
Компютержон қайда-ан билар?

Ёдла, ёдла жонимай,
Ҳар жойдан ўтгонинг бўлай.
Компютер қулоғига
Шивирлаб айтгонинг бўлай.

Ташвиш қувар ўқишсизни,
Бир пас турай ўқиш томон.
Ҳаммадан ҳам кирдинг деб, сўнг
Кў-ўнтрак қувгани ёмон...

Ёдла, ёдла жонимай,
Грантда турганинг бўлай.
Сендай автомат ёдидан
Мақтаниб юрганинг бўлай.

Билимим зил-замбил демай,
Юки-и енгил ўқишдан топ.
Зи-ил-замбил бўп келганлар кўп.
Тест кимга дўст, кимга — кито-об.

Ёдла, ёдла жонимай,
Бир ойлик илинжинг бўлай.

Ёддан чиқмас синовдир бу,
Ўнгми-туш суюнчинг бўлай.

Ана, энг қизиқ жойни ҳам астогина билиб олдингиз. Гарчим ҳозирда домла-абитуриент ўртасида қизиқ-қизиқ савол-жавоблар бўлмаса-да, «шпаргалка»ю «таниш-билишчилик»нинг бир-биридан қизиқ ҳангомалари баъзан «рекордлар китоби»га кирса арзигулик бўлиб кетади. Мана масалан, «энг узун ишпаргалка» ёким «энг таниш-билишли жой» ва ё аксинча «энг таниш-билишсиз жой» дегандек...

Шпаргалка рекломи
Кўча-кўйда илинган.
Унга ҳам пул тўларлар —
Энди қадри билинган.

Тўғри-да, шунча китоб
Харажатин нетасиз.
Арзону тайёр жавоб
Олинг, кириб кетасиз.

— Сиз қайси факултетга кирмоқчисиз? — сўрайман «сотка» ушлаб ҳозиргина машинасидан тушган бўлажак студентдан.

— Ҳм, оти эсимда йўқ, «пахан» билади, — дейди у, «йўлингдан қолмасанг-чи» дегандай қараш қилиб. Йўлимдан қолмайман, яна бирига юзланаман:

— Тайёргарликлар қалай?

— «Нештяк болам» деган экан бир отахон, биззики ҳуштак.

— У нима деганингиз?

— Қизиқчиларнинг ҳуштак ҳақидаги ҳангомасини эшитмаганмисиз? Ҳуштак етмай қолади дегандай, шунча ўқисам ҳам ҳар йил нуқул бир балл етмай қолади, номим чизиқ остида. Уч йилдан бери шу бир чизиққа илишолмайман-а.

— Илоё бу йил илиштирсин, — дейману туришганларни оралашда давом этаман:

— Кириш-кирмаслигим «ничего», контрактни тўлолмай қайтиб кетганларнинг ўрнига чиқволаверамиз, топшириб қўйсак бўлди-да, ўқиш бизники.

Яна бири савол сўрашимдан ажаблангандай:

— Ўқитувчимисиз дейман, ҳадеб билган нарсангизни сўрашингизни қаранг.

Қизиқ жойдан бугунча қайтаётсам хиргойичи энди «бир ён-бир ён»дан олар эди:

Абитуриент бўлдим-ей,
Грант бир ён, ман бир ён.
Шу ой ҳаммамиз буюк —
Чироқ бир ён, шам бир ён.

Кўнтрак қарар муштоқ,
Чўнтак бир ён, пул бир ён.
Бир бош уриб келган кўп,
Ўқиш бир ён, йўл бир ён...

Ёш бошимиз майдонда,
Зўр бир ён, базўр бир ён.
Минг бор «э худо» дейман,
Ўзинг қараб тур бир ён...

Билиминими, кириш-кирмаслигинимми чамалаб шу тобда «э худо» демайдиган абитуриент кам топиларов, бунақаси нари борса бўлажак талабалар сонича келар. Майли, нима ҳам дердик, буни синов дейдилар. Чиндан ҳам, кимнинг пешонаси чизиқ устида, кимникини чизиқ остида шундоққина ёзиб қўйилгани худога аён-да.

Ёд ахтариб чамалай,
Саволингни саралай.

Устимдан чизиқ тортма,
Компютержон, айланай.

Бахт таваккал, белгилай,
Ўзим сендан ўргилай.

...Буким, ўқишга кирув ўрта майдонидан бир чимдим дегандай эди. Магар гап келса чандонидан ҳам олармиз. У ёғи, қизиқ жой ҳам телесериал каби «ўқиш қизиқлари»га уланиб кетса, ажаб эмас. Ҳозирча:

Ёдла, ёдла жон болам,
Қизим, ўғлонимсан мани.
Ўқишга кирсанг-кирмасанг
Чўпиё, жонимсан мани.

* * *

Чўпий домла кетаётиб "ушбуни ҳалигина йўлда келаётиб битдим, нусха бирдур" дедилар. Биз "бу эртагаёқ газетда икки минг нусха бўлади", деб мутоиба қилдик. Ўқиб кўрсак, домламиз бу гал Ватан ўйида қалам сурибдилар, "асл нусха" эса будир:

УЛАР БЎЛ...

Кўнгил бирдур, Ватан бирдурки, яхши
кўрганим-кўрган,
Ўзимда йўқ битиб байт, гаҳ ашула
қурганим-қурган.

Санга лойиқ ўғил-қиз кўпдурур
айниқса қишлоқда
Қара, ғуж-ғуж талант, "отинг нима?"
деб сўрганим-сўрган.

Алишер дер, бири Темур,
Жалолиддин, Тўмарис ҳам,
"Грант ўқиб улар бўл" деб тилак қип
турганим-турган.

Суйиб тупроқда кичкинтой боланг
жажжи изин кўрсам,
Ўзини ҳам, изини ҳам кўзимга
сурганим-сурган.

Сени исмингни айтган ҳамма ҳам
ўзингни дейвермас,
Ки масъул ишда пора олганини
кўрганим-кўрган.

Оларга пораму бепул ўтар хизмат
мошинда гоҳ,
Газет қатнаб манам бепул пиёда
юрганим-юрган.

Тамагир, элпуруш, коррупсия — тур
кўп хиёнатда,
Ҳама юз бурганидек, қўй, менам юз
бурганим-бурган.

Раво кўрмам сувингга айтгали ҳатто
ёмон тушни,
Фақат яхши тушим денгизга сув деб
йўрганим-йўрган.

Ёниб-куйгай сени ишқингда бир
чўпдек, аё Чўпий,
Ёзар ўтлиғ, ўзимни чўпқаламга
урганим-урган.

ШУНДА КЎРУРСИЗ

Бу ано Ватанни кунда кўрурсиз,
Нондин иймонгача унда кўрурсиз.

Жонсиз тупроқ деманг, сўроқ
берарда,
Тилга кирмоғи бор, шунда кўрурсиз...

Шукрингиз ёнига қадрни қўшинг,
Болангиз боласин бунда кўрурсиз.

Ўз ўрнида мудом турсин саломат,
Омон юртларни очунда кўрурсиз.

Ватансиз ҳеч кимдир ҳар киши, Чўпий,
Чўп бўлса ҳам ани мунда кўрурсиз.

Оила, шажара, тарих

«Миллий тикланиш» газетасининг 2003 йил 25 феврал сонида «Элга яхшилик қилган — бахтиёр» сарлавҳали мақола босилган эди. Унда Шайхонтоҳур даҳасида яшаган таниқли мулкдор Мамаюсуфбой ҳақида ҳикоя қилинган. Юсуфбойнинг отаси Абдурасулбой Қўқон хонининг саройида хизмат қилган. У ҳурфикрли, маърифатпарвар бўлгани боис хон қаҳрига учраган ва қатлдан қўрқиб, бола-чақаси билан Тошкентга қочиб келган. Абдурасулбойнинг уч ўғли ва бир қизи Тошкентда паноҳ топиб, макон қурганлар. Юсуфбой Қўқонда яшаган даврда маърифатпарварлар билан ошно ва маслакдош бўлган эди. Жумладан, Фурқат, Муқимий ва бошқа қалам аҳли билан дўсти қадрдон эди. Тошкентга келгандан кейин ҳам Юсуфбой улар билан алоқани узмади. Борди-келди қилиб турдилар. Ўша мақолада ёзилишича, Юсуфбой айниқса, Фурқат билан қиёматли дўст эди. Фурқат Тошкентда бўлган чоғида Юсуфбойнинг уйида кўп бўларди. Фурқат чет элларга кетгач ҳам ҳамиша Юсуфбойни миннатдорчилик ила ёдга олиб юрган.

Юсуфбойнинг маърифатпарварлик ва саховатли фаолияти ҳақида ёзар эканмиз, унинг укалари бўлмиш Шокирбой, Ғофурбой ҳақида, шунингдек унинг фарзандлари ҳақида ҳам қисқа маълумот берган эдик.

«Элга яхшилик қилган — бахтиёр» мақоласини мамнуният билан ўқиган газетхонлар Юсуфбойнинг шажараси ва ворислари тўғрисида ҳам, уларнинг тақдири, қисмати ҳақида ҳикоя қилишимизни илтимос қилибтилар. Биз бу

ЯХШИЛИКНИНГ ДАВОМИ

илтимосни бажонидил бажаришга жазм қилдик.

Юсуфбой икки бор уйланганлар. Биринчи аёллари вафот қилган. Бу аёлдан бир ўғил, 4 қиз кўрган. Ўғли Миродил, қизлари Зебуниса, Раҳбарниса, Баҳриниса ва Лутфинисалар оқил ва фозил фарзандлар бўлган.

Фарзандлар, айниқса қизлари шеъриятга, ғазалларга меҳр қўйган ва китобсевар бўлган эканлар. Юсуфбойнинг синглиси Ханифабонунинг гувоҳлик беришича, қизлари оталарининг меҳмонлари бўлмиш таниқли шоирлар, ёзувчилар ва адибларнинг суҳбатларини, мушоираларини яширинча диққат билан эшитиб ва маъқул бўлган шеър ва ғазалларини ёзиб олар эканлар. Опа-сингиллар ўзаро бадиий суҳбатлар ва мушоиралар қилганлар. Юсуфбойнинг қизлари яхши турмуш қуриб умр йўлдошлари билан қўша қариб, серфарзанд ва давлатманд бўлишган. Уларнинг бари узоқ умр кўрган.

Миродил ҳам қобил ва солиҳ фарзанд бўлиб, ота-она дуосини олган. Миродилнинг ўғли Бори Одилов эса ўтмиш совет даврида юқори лавозимларда ишлаб, Ватан ва миллатига кўп фойдаси теккан. Ҳозир Тошкентдаги Мирзо Улуғбек туманидаги катта кўчаларнинг бири Бори Одилов номи билан аталади.

Мамаюсуф иккинчи хотинидан уч ўғил кўрган. Ўғиллари исмини Абдумўмин, Абдуфаттоҳ ва Абдунаби қўйдилар. Бу фарзандлар ҳам отасига монанд ўқимишли ва билимдон бўлиб етишдилар. Уларнинг ҳаммалари маърифатпарвар ва олим, фозил бўлишни орзу қилганлар. Афсуски, жаҳон уруши орзу-ниятларини барбод этди. Учала ўғил фронтга сафарбар бўлди. Урушдан учови ҳам ногирон бўлиб қайтди. Абдумўмин ака бир қўлидан, Абдуфаттоҳ ака бир оёғидан жудо бўлган эди. Абдунаби ака эса оғир касалга чалинди. Улар тушкунликка тушмадилар. Абдумўмин ака табиатан оғир, вазмин ва иродали, Абдуфаттоҳ ака эса оёқсиз бўлса ҳам қувноқлик, ҳазил-мутойибани ташламади. У киши қавму-қариндошлар, ёру дўстларига меҳр-оқибатли эди. Тўю ҳашамлар, маъракаларга бутун қариндошларни хабардор этардилар. Уруғ-аймоқ, қариялар ва касалманд яқинлари ҳолидан ҳамиша хабар олиб турарди. Абдунаби ака ҳам инсофдиёнатли, мўмин-қобил инсон эди.

Шафқатсиз ўлим учала ака-укани бирин-сирин олиб кетди. Лекин, улардан яхши фарзандлар қолди. Абдумўминнинг Собиржон исмли ўғли юрт хизматида бўлиб, обрў-эътибор қозонди. Абдусамиғ, Абдусамат исмли фарзандлари ҳам давлат идораларида ҳалол меҳнат қилиб, иззат-ҳурмат орттирдилар. Абдумўмин аканинг учта қизи ҳам давлат ишларида ҳалол, фидокорона меҳнат қилдилар. Абдунаби акадан Анвар исмли солиҳ фарзанд қолган. Анвархон ҳам давлат хизматида бўлиб, кўпчилик дуосини олган.

Абдуфаттоҳ аканинг Адҳамжон исмли ғайратли ва кордон фарзанди тижорат-савдо соҳасида ишлаб, республикада тадбиркорликни ривожлантиришга муносиб ҳисса қўшмоқда. Юсуфбойнинг укаси Шокирбой эса табиатан қўли очиқ, сахий, қувноқ ва хушчақчақ инсон бўлиб, инсонларга кўп ёрдам қилар эканлар.

Шокирбойдан Нозимжон, Козимжон ва Содиқжон исмли ўғиллар қолган. Нозимжон ва Содиқжон урушда ҳалок бўлган. Козимжон ака узоқ йиллар давлат назорат органларида хизмат қилган. Козим ака табиатан оққўнгил, ғоят қувноқ, хушчақчақ инсон эди. Ҳеч қачон, ҳеч қаерда амалларини, насл-насабларини пеш қилмаганлар. Оддийгина, камтарона ҳаёт кечирганлар. Козим акадан Исроил ва Муяссархон исмли фарзандлар қолган. Исроилхоннинг феъл-атвори, характери худди дадасиникидек. Дилкаш, қалби пок, беназир, беминнат инсон. Дадасига ўхшаш барчанинг кўнглини олади, ҳожатини чиқаради. У ҳозир катта тадбиркор сифатида юртимизда тадбиркорлик ва ишбилармонлик борасида савобли, хайрли ишлар қилмоқда. Козим аканинг Муяссархон исмли қизи бўлиб, у ғоят серҳаракат ва ғайратли аёл эди. Куч-ғайратда, тадбиркорликда ҳар қандай эркакдан қолишмасди. Хизмат ишлари, уй-рўзғорни тебратиш, фарзандлар тарбиясида ҳам эркакларга, ҳам аёлларга намуна, ибрат эди. Муяссархон тадбиркор Ғафур Раҳимовни меҳр ила тарбиялаб вояга етказди. Муяссархон, Азизхон, Машкурахон ва Мавлудахон исмли фарзандларни ҳам ўстириб вояга етказди.

Юсуфбойнинг Ғафурбой исмли укаси ҳам одамшаванда, серғайрат ва ҳимматли инсон бўлганлар. Айтишларича, Ғафурбой кўпинча хайрли ва савобли ишларга қўл урар экан. Чунончи, Себзор даҳасидаги катта ҳаммом қурилишига ҳомийлик қилиб, боз устига ўзлари устачилик қилган Ғафурбойдан Ҳожимурот исмли ўғил ва икки қиз қолган. Фарзандлари турли идораларда хизмат қилиб, эл-юрт ичида иззат-ҳурмат орттирганлар.

Юсуфбой қариндош-уруғ, етим-есирга кўп меҳр-мурувватли бўлган. Айниқса етим қолганларни ўз бағрига олиб, тарбиялаб, уларни уйли-жойли, оилали бўлишларида кўп саъй-ҳаракатлар кўрсатган.

Шундай қилиб, Юсуфбойнинг шажараси ва ворислари боболари изидан бориб, ўз соҳалари ва касб-корларида эл-юрт учун, инсонлар равнақи учун кўп савобли ва хайрли ишлар қилдилар.

Фатхулла АБДУЛЛАЕВ

ҲОЖИЛАР КИМ ҚАТЛАММИ? ҚАТЛАМ ЭМАСМИ?

Ҳожилар – ҳаж маросимини адо этиб келган кишиларни аҳолимизнинг ўзига хос бир қатлами деб қараш ўринлими? Улар ҳақида маълум бир қарашларга, ҳаёт тарзига, аҳлоқий-эътиқодий меъёр-мезонларга эга кишилар деб, яъни қатлам деб қараш ўринлимикан?

Агар ҳожилар шаклланган аҳоли қатлами бўлганда, уларнинг ҳаётга, аҳлоққа, инсоний муносабатларга, қолаверса, миллий тикланишимизга таъсири балки анча сезиларли бўларди.

Ҳаёт уларни таъсирчан қатлам даражасига олиб чиқармикан?

Ёки "ҳожилик" фақат "диндорлик" мезоними, холос?

Бундан 10 – 12 йил илгари бу ҳақда ёзиш хаёлимизга ҳам келган эмас. Эсимда, илгари бор, "ҳожини Маккадан топасан" дейишарди.

Лекин нима деманг, ҳозирги кунда вилоятимизда ўн мингдан кўп ҳожи бор, ахир. Бу оз эмас. Улар ҳаётнинг турли соҳаларида ислоҳотчиликда қатнашмоқдалар. Ҳожиларимиз орасида давлат ва нодавлат ташкилотлари уюшмаларининг раҳбарлари, фан, адабиёт, санъат арбоблари, муаллимлар, журналистлар, етук мутахассислар, моҳир ишчилар, миришкор деҳқонлар кўп.

Фарғоналик дилкаш шоиримиз Омон Ҳошимнинг бир шеърида шундай сатрларни ўқидим:

Ҳожилар бор, элга ибрат,
Миллат мулкининг тожи,
Илму одоб баҳосига
Етмас дунё хирожи.

Ёзувчи Санъат Маҳмудованинг қўқонлик раҳматли Нурилла ҳожи ҳақидаги асари кўпчилик китобхонларни мамнун қилди. Яқинда ёш ижодкорларимиздан Собиржон Дадахўжаевнинг Рўзматжон ҳожи Раҳимовга бағишланган "Ёнган муҳаббат" номли асарини "Фарғона" нашриёти ўқувчиларга тақдим этди.

Бу каби ҳоллар, рақамлар ҳожиларнинг ҳаёти ва бошқа одамларга таъсири қандай бўлаётганлиги, унинг мазмуни, йўналиши ҳақида фикр юритишга ундайди.

"Нуроний" жамғармаси Ўзбекистон туманини бўлинмасига элда обрўли ва ардоқли инсон Анвар ҳожи Эркабоев раҳбарлик қилмоқда. Бу ерда ёлғиз, ногирон, ёрдамга муҳтож қариялар уларга доимо ҳомийлик қилиб турувчи ташкилотлар, ғамхўр саховатли кишилар борлигини яхши биладилар ва ҳамиша шукроналик билан шундай инсонлари бор юртимиз дуосида бўладилар. Тошлоқ туманидаги "Камраҳ" фермер хўжалиги раҳбари Раҳматилло ҳожи Камоловни ҳам мурувватли, сўзи билан дили бир ажойиб инсон дейдилар. Унинг ҳиммати билан Тошлоқ туманида қарияларнинг кундузги дам олиш маркази кўп йиллардан бери фаолият кўрсатиб келади. Мазкур марказнинг барча харажатларини Раҳматилло ҳожи ўз зиммасига олган: бу ойига қарийб 150 минг сўмни ташкил этади.

Марғилон шаҳар босмахонасининг директори Нуриддин ҳожи Жалилов янги техника ва технологияни дадил жорий этиб, босмахонани Ўзбекистондаги илғор полиграфия корхоналари даражасига кўтаришга муваффақ бўлди. Ҳозирги кунда Марғилонга вилоятимизнинг турли шаҳар ва туманларидан, баъзан эса республиканинг бошқа вилоятларидан ҳам буюртмалар мунтазам келиб турибди. Корхонанинг даромадлари йилдан-йилга ошиб бормоқда. Ишчилар ва мутахассислар моддий жиҳатдан рағбатланиб турилганидан меҳнат унуми муттасил ошиб бормоқда.

Демоқчиманки, маънавияти баркамол, дунёвий билимлари юксак, мамлакатимиз тақдири ва нурли келажаги ҳақида жон куйдираётган инсонлар иш бошида бўлган жойларда режалар вақтида тўла ва ошириб бажариладди, одамларнинг ҳаётга, эртанги кунга ишончи ортиб, кўтаринки руҳ билан яшайдилар. Ҳамма баравар равишда, тез фурсатда рўшноликка чиқиши осонгина амалга ошадиган иш эмас, албатта. Лекин хўжаликни оқилона юритиш, кишиларнинг кундалик ҳаёти тўғрисида қайғуриш, бу йўлда савобли ишларни кўпайтириш йўли билан юртимизда мискинларни тобора камайтириш мумкин.

Шу ўринда унутилмас адибимиз Абдулла Қодирийнинг "Ўткан кунлар" романидаги Юсуфбек ҳожи ёдга тушади. Ўйлайманки, агар адабиётшунос ва файласуф олимларимиз бу баркамол образ моҳиятини тўла очиб берсалар авлодларимизга жуда зарур маънавий совға тақдим қилган бўладилар.

Журналист бўлганим учун матбуотнинг ҳожилар билан маънавий ҳамкорлиги ҳақида кўп ўйлайман. Вилоят газеталаримизда маънавият-маърифат муаммоларига бағишланган материаллар борган сари кўпроқ ўрин олмоқда ва уларнинг муаллифлари асосан ҳожиларимиз эканини таъкидлаш мумкин. "Фарғона ҳақиқати"да ҳурматли ҳожилардан Усмонали Бегматов, Мирзажон Исломов, Йигитали Усмонов, Тоҳиржон Абдураимов, Аҳмадали Ғофуров, Аминжон Абдуллаев, Рустамжон Суярқулов, Муҳаммаджон Мадғозиев каби ҳожиларимиз қаламига мансуб публицистик мақолалар, очерк ва ҳикояларни марок билан ўқимоқдамиз. Шунингдек, "Меҳр ёғдуси", "Адолат йўли", "Ойдин", "Маънавият", "Юлдузлар" каби нашрларда қуръоний мавзулардан руҳланиб ёзилган мақолалар талайгина. Лекин шуларга қарамай, умуман олганда, ҳожиларимиз ижтимоий ҳаётда, жумладан матбуотимизда ҳали "очилмаган қўриқ" дегим келади.

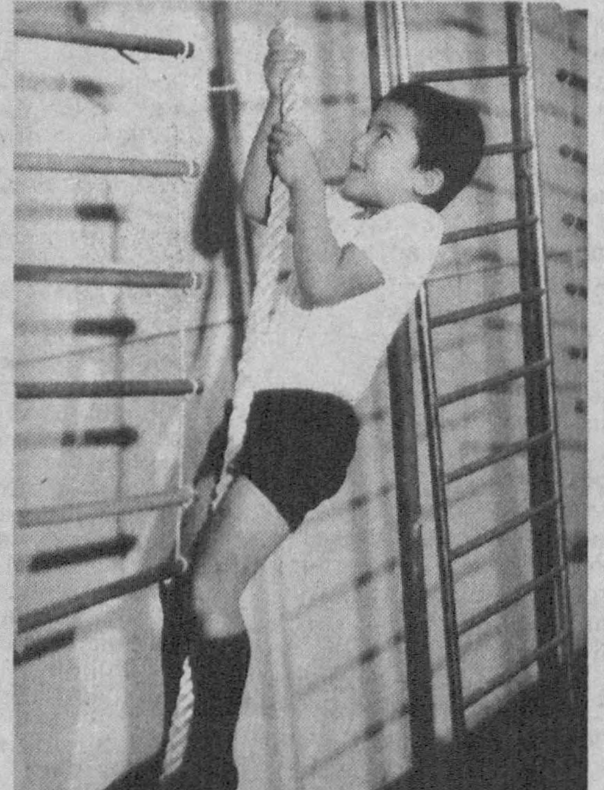

Чиниқиш.
Қани, ўзим бир чиқиб тушай-чи!

Вилоятимиз ҳудудида муқаддас жойлар кўп. Афсуски, уларнинг баъзилари яқинида айрим шахслар томонидан тартибсизликка йўл қўйилаётгани ҳақида таҳририятларга хат-хабарлар келади. Шу йил ҳам бу мавзуда газеталаримизда қатор мақолалар эълон қилинди. Аммо ҳожиларимиздан ҳеч ким газеталарнинг бу чиқишлари ҳақида ўз фикрларини билдирмагани кишини таажжубга солади. Бу лоқайдликмикан? Ҳожиларимиз азиз қадамжоларни ўз назоратларига олсалар, айни муддао бўлмайдими?

Ҳожиларимиз ҳақидаги мулоҳазаларимиз кўп, бу маънавият мавзусининг бир жиҳати. Шу мухтасар ёзганларимиз боис маънавий-маърифий ишларимизнинг бу аҳамиятли ва жозибали қирраси газетхонларимизнинг ҳам диққатини жалб этса, ажаб эмас.

Воғиз МУЗАФФАРОВ,
Фахрий журналист, Ўзбекистонда хизмат кўрсатган маданият ходими
Фарғона

ОХИРГИ СЎЗ

"Яхши-яхши"нинг боши оғримайди.

АХИЙРИ ОТИ ЧИҚДИ-Я!

Қадимда Бойғур деган бир бой ўтган экан. Бой экану, аммо қорилар Қуръон тиловат қилган маҳалларида унинг «хизматкорлари—Ақат, Самат»ларнинг оти чиқиб турганда Бойғурдек бой бўлатуриб «оти чиқмаслиги»дан кўп дилгир бўлиб юраркан.

Бир куни у масжид мутаваллисига рўпара келиб ана шу гапни айтиб «ёрилиб қолипти». Мутавалли бўлса: «Оти чиқмайдиганларнинг оти чиқиши учун у-бу назр қилинади-да!» дебти қувлик билан. Шунда бой: «Ол бўлмаса» деб, туя-бия бериб юборибти.

Шундай қилиб, мутаваллиси тушмагур ана шу ўксиш замирини қорига секингина шипшитиб қўйибти.

Хуллас, навбатдаги амри маъруфларнинг бирида қори ўқиб турган сурасини бундай деб тугатибди:

— Анта хинзирун кабирун, ва ло-о... Байғур-о-о!...

Ахийри отини эшитган Бойғур ўзини тутолмай ўкирик солиб: «Менингда отим чиқди, менингда отим чиқди» деб ҳўнг-ҳўнг йиғлармиш. Бойнинг исми айтилган жумланинг маъноси эса бу эди: Ҳинзир(ар.) — тўнғиз. («Сен тўнғизнинг каттасисан, Бойғур эмас»).

Шарафиддин КЎНЧИ

Milliy Tiklanish
Муассис: Миллий тикланиш демократик партияси

Бош муҳаррир: Иброҳим ҒАФУРОВ

ТАҲРИР ҲАЙЪАТИ:
Ўткир ҲОШИМОВ, Муқимжон ҚИРҒИЗБОЕВ, Шарифа САЛИМОВА, Ойдин ҲОЖИЕВА, Мунира ҚОРИЕВА, Хуршид ДЎСТМУҲАММАД, Гуландом БОҚИЕВА, Дилором МАТКАРИМОВА (Бош муҳаррир ўринбосари)

Газета 00136-рақам билан рўйхатдан ўтган.
Буюртма: Г — 727.
Ҳажми 2 босма табоқ.
Сотувда нархи эркин.
Саҳифаловчи: Р.Исмаилова
Газета IBM компютерида терилди ва саҳифаланди.
Босишга топшириш вақти 20.00
Адади: 1820 нусха

Манзилимиз: Тошкент шаҳри, Навоий кўчаси — 30 уй.
Телефон 144-81-28.
«Шарқ» нашриёт-матбаа акциядорлик компанияси босмахонасида чоп этилди.
Манзили: Тошкент шаҳри, Буюк Турон кўчаси, 41-уй

Навбатчи — Музаффар АБДУШУКУРОВ

Босишга топширилди 19.30